

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาถึงกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรของผู้เลี้ยงสุกร ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรของผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเจ้าของฟาร์ม ผู้จัดการฟาร์ม หรือผู้มีอำนาจหลักในการควบคุมดูแลฟาร์มทั้งหมดจำนวน 14 คน โดยแบ่งเป็นฟาร์มขนาดเล็ก 5 คน ฟาร์มขนาดกลาง 5 คน ฟาร์มขนาดใหญ่ 4 คน พร้อมกับการบันทึกเสียงสนทนา และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.2 กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นเจ้าของฟาร์ม ผู้จัดการฟาร์ม หรือผู้มีอำนาจหลักในการควบคุมดูแลฟาร์ม ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมดจำนวน 14 คน พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเพศชายทั้งหมด 14 คน โดยมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุดจำนวน 5 คน รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี และช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 4 คน เท่ากัน ส่วนช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งมีเพียง 1 คน ในส่วนข้อมูลด้านการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดเท่ากันคือ จำนวน 6 คน ส่วนสำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีสัดส่วนที่น้อยที่สุด จำนวน 2 คน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 14 คน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจฟาร์มสุกรมากกว่า 3 ปี โดยมีที่ตั้งฟาร์มอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอรวมทั้งสิ้น 10 อำเภอ แบ่งเป็นเขตที่มีฟาร์ม 2 แห่ง (ในอำเภอน้ำยืน อำเภอสว่างวีระวงศ์ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอดอนมดแดง) และเขตที่มีฟาร์ม 1 แห่ง (ในอำเภวารินชำราบ อำเภอตาลสุม อำเภอตระการพืชผล อำเภอสำโรง อำเภอน้ำขุ่น และอำเภอเมือง) ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เลี้ยงสุกรจำนวนอย่างน้อย 90 ตัวถึง 22,400 ตัว โดยเป็นการเลี้ยงในระบบปิด จำนวน 8 ฟาร์ม เลี้ยงในระบบเปิด จำนวน 5 ฟาร์ม และเลี้ยงทั้งระบบเปิดและระบบปิดจำนวน 1 ฟาร์ม ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับ ที่	ชื่อ	เพศ	ช่วงอายุ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลา ในการดำเนิน ธุรกิจฟาร์มสุกร	ที่ตั้งฟาร์ม (อำเภอ)	ประเภท จำนวนสุกรที่ เลี้ยงทั้งหมด (ตัว)	ลักษณะโรงเรือน
1	S1	ชาย	50 ปีขึ้นไป	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	น้ำยีน	สุกรขุน 100	โรงเรือนระบบเปิด
2	S2	ชาย	50 ปีขึ้นไป	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	วารินชำราบ	สุกรขุน 400	โรงเรือนระบบเปิด
3	S3	ชาย	31-40 ปี	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	น้ำขุ่น	แม่พันธุ์ 90	โรงเรือนระบบเปิด
4	S4	ชาย	41-50 ปี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	ตาลชุม	สุกรขุน 100	โรงเรือนระบบเปิด
5	S5	ชาย	50 ปีขึ้นไป	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	พิบูลมังสาหาร	สุกรขุน 200	โรงเรือนระบบเปิด
6	M1	ชาย	31-40 ปี	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	ดอนมดแดง	สุกรขุน 1,500	โรงเรือนระบบปิด
7	M2	ชาย	41-50 ปี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	พิบูลมังสาหาร	สุกรขุน 750	โรงเรือนระบบปิด
8	M3	ชาย	31-40 ปี	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	น้ำยีน	สุกรขุน 1,400	โรงเรือนระบบปิด
9	M4	ชาย	41-50 ปี	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	สำโรง	สุกรขุน 1,400	โรงเรือนระบบปิด
10	M5	ชาย	ต่ำกว่า 30 ปี	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	ดอนมดแดง	สุกรขุน 750	โรงเรือนระบบปิด
11	L1	ชาย	50 ปีขึ้นไป	ต่ำกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	ตระการพืชผล	แม่พันธุ์ 1,000 สุกรขุน 6,000	โรงเรือนระบบปิด และระบบเปิด
12	L2	ชาย	31-40 ปี	ปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	สว่างวีระวงศ์	สุกรขุน 6,000	โรงเรือนระบบปิด
13	L3	ชาย	41-50 ปี	สูงกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	เมือง	แม่พันธุ์ 2,400 สุกรขุน 20,000	โรงเรือนระบบปิด
14	L4	ชาย	31-40 ปี	สูงกว่าปริญญาตรี	มากกว่า 3 ปี	สว่างวีระวงศ์	สุกรขุน 5,200	โรงเรือนระบบปิด

4.2 กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร

กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรในที่นี้ถูกกำหนดขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของฟาร์ม ผู้จัดการฟาร์ม หรือผู้มีอำนาจหลักในการควบคุมดูแลฟาร์มที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักบนพื้นฐานของแนวคิดและทฤษฎีหลักคือ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจพบว่า กลยุทธ์ที่ใช้ในการสร้างความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกรของผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีแบ่งเป็น 3 กลยุทธ์ตามแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ 1) กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ 2) กลยุทธ์ด้านสังคมและ 3) กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ซึ่งผู้เลี้ยงสุกรดำเนินกลยุทธ์ในแต่ละด้านผ่านกิจกรรมหลัก 3 ประเด็น (ตารางที่ 4.2) ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรายละเอียดของการดำเนินกลยุทธ์ในแต่ละด้านแบ่งตามขนาดของฟาร์มดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนสำหรับธุรกิจฟาร์มสุกร ของผู้เลี้ยงสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

กลยุทธ์เพื่อความยั่งยืน	ประเด็นกิจกรรมหลัก
กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ	1. กระบวนการจัดการธุรกิจฟาร์มสุกร 2. การเป็นผู้นำด้านต้นทุน 3. การสร้างความแตกต่างให้สินค้า
กลยุทธ์ด้านสังคม	1. การประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2. การบริจาคเพื่อการกุศล 3. การอาสาช่วยเหลือชุมชน
กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม	1. การจัดการน้ำเสีย 2. การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ 3. การจัดการสุขาภิบาล

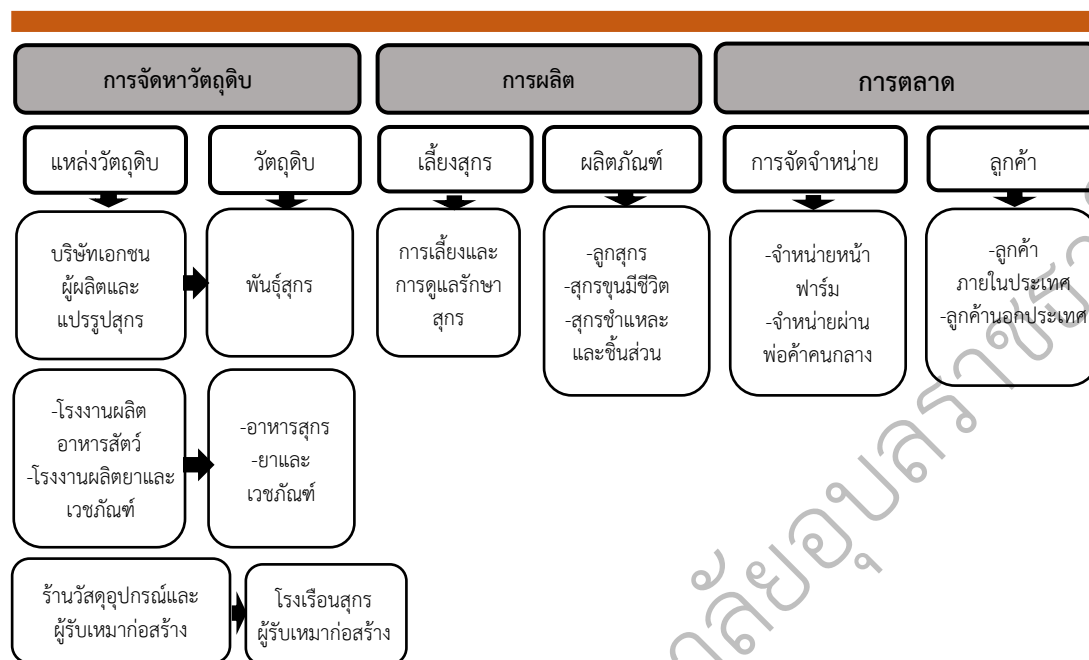
4.2.1 กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ

ในกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจนั้นสามารถแบ่งกิจกรรมหลักออกเป็น 3 กิจกรรมได้แก่ 1) กระบวนการจัดการธุรกิจฟาร์มสุกร 2) การเป็นผู้นำด้านต้นทุน และ 3) การสร้างความแตกต่างให้สินค้า ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 กระบวนการจัดการธุรกิจฟาร์มสุกร

จากมุมมองห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) นั้นพบว่า กระบวนการจัดการธุรกิจฟาร์มสุกรแบ่งกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำไปถึงปลายน้ำออกเป็น 3 กิจกรรม (ภาพที่ 4.1) คือ

- 1) การจัดหาวัตถุดิบ
- 2) กิจกรรมการผลิต
- 3) กิจกรรมการตลาด

ภาพที่ 4.1 ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของกระบวนการจัดการธุรกิจฟาร์มสุกร

โดยในแต่ละกิจกรรมย่อย ปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

1) การจัดหาวัตถุดิบ มีกระบวนการต่าง ๆ ที่แบ่งได้คือ การสรรหาที่ดิน การเตรียมโรงเรือนและก่อสร้างโรงเรือน และการจัดหาวัตถุดิบเพื่อการเลี้ยงสุกร

จากผลการศึกษาระบบการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมย่อยพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) การสรรหาที่ดิน

การสรรหาเป็นการเสาะหาพื้นที่เพื่อใช้เป็นที่ตั้งฟาร์มโดยมีข้อพิจารณาต่าง ๆ เช่น การมีแหล่งน้ำสะอาดหรือน้ำบาดาลเพียงพอ น้ำท่วมไม่ถึงและอยู่ในพื้นที่ที่มีโอกาสติดโรคต่ำ เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาระบบการสรรหาที่ดินของฟาร์มแต่ละขนาดที่แตกต่างกันออกไปคือ

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า ผู้ประกอบการเน้นการสรรหาพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำที่เพียงพอเป็นหลัก ทั้งแหล่งน้ำใต้ดินและ/หรือแหล่งน้ำบนดิน เพราะน้ำเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการเลี้ยงสุกร ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“สิ่งที่ผมจะนึกถึงถ้าจะต้องทำฟาร์มแล้ว จะสามารถจัดการได้ดี สิ่งแรกที่ขาดไม่ได้เลยคือ แหล่งน้ำต้องเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นน้ำบาดาล หรือน้ำที่ได้จากการเก็บไว้ในช่วงฤดูฝน เพราะถ้าไม่มีน้ำหรือน้ำไม่ดี ฟาร์มหมูก็รวนเจ๊งได้เลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลาง พบว่า นอกเหนือจากแหล่งน้ำที่มีความจำเป็นสำหรับการเลี้ยงสุกรเหมือนดังเช่นในฟาร์มสุกรขนาดเล็กแล้ว ผู้ประกอบการฟาร์มสุกรขนาดกลางยังคำนึงถึงรายละเอียดของที่ดินที่จะต้องมีความใหญ่เพียงพอสำหรับการเจาะบาดาลอย่างน้อย 1 บ่อไว้สำหรับรองรับการขาดแคลนน้ำ และมักทำการเลือกที่ดินที่เหมาะสมกับการทำฟาร์มระบบปิดอัน

เนื่องจากข้อกำหนดทางกฎหมายและการขยายตัวของชุมชนที่ขยายเข้ามาใกล้กับฟาร์ม ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องใช้ความรู้ด้านกฎหมายเพื่อป้องกันการถูกร้องเรียนเนื่องจากการกระทำผิดกฎหมายการก่อสร้างฟาร์ม (พ.ร.บ.ควบคุมการก่อสร้างอาคาร, 2522) ประกอบด้วย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ในส่วนของการก่อสร้างโรงเรือนต้องเป็นโรงเรือนระบบปิดและก่อสร้างตามแบบฟาร์มที่ได้มาตรฐาน ต้องมีการรับรองแบบและรับรองการก่อสร้างฟาร์มจากทางท้องถิ่นในพื้นที่ทั้งก่อนและภายหลังการก่อสร้าง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“น้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องมีเพียงพอ ถ้าน้ำผิวดินที่เราขุดบ่อไว้รองรับไม่เพียงพอ ก็ต้องทำการเจาะบ่อบาดาลเพิ่ม ซึ่งทางฟาร์มก็ได้เจาะบาดาลไว้ทั้งหมด 2 บ่อ ทั้งนี้ทั้งนั้นก่อนก่อสร้างฟาร์มต้องมีการสำรวจน้ำให้ตีก่อนที่จะเลือกทำฟาร์มในพื้นที่นั้นๆ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“ทางฟาร์มของเราได้มีการเจาะบาดาล จำนวน 3 บ่อ เพื่อใช้ในการกินของสุกรและใช้ในการจัดการภายในโรงเรือนสุกรทั้งหมด พร้อมกันนี้ยังมีการเติมสารคลอรีนในน้ำกิน เพื่อเป็นการป้องกันการท้องเสียของสุกร” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

สำหรับฟาร์มขนาดใหญ่ นั้น การศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีการสรรหาพื้นที่ที่มีความซับซ้อนมากกว่าผู้ประกอบการในฟาร์มขนาดกลางและขนาดเล็ก เพราะที่ดินที่เลือกนั้นมักมีขนาดกว้างเพื่อการวางระบบการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพคือ การวางระบบน้ำดีและระบบน้ำเสีย โดยในส่วนของระบบน้ำดีนั้นเป็นการคำนึงถึงการมีน้ำใช้ต่อการเลี้ยงสุกรที่เพียงพอทั้งจากน้ำใต้ดินและบนผิวดิน โดยน้ำเหล่านั้นจะมีการใช้คลอรีนเพื่อฆ่าเชื้อก่อนให้สุกรกิน ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันเชื้อโรคปะปนซึ่งเป็นสาเหตุให้สุกรเกิดโรคหรือป่วยง่าย สำหรับระบบน้ำเสียนั้นถือว่ามีความจำเป็นอย่างมากเพราะมีความเสี่ยงต่อการถูกร้องเรียนจากผลกระทบด้านกลิ่นไม่พึงประสงค์จากชุมชนรอบข้าง ซึ่งผู้ประกอบการได้ใช้วิธีการจัดให้มีบ่อไบโอแก๊สเพื่อเป็นลดกลิ่นที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนและบ่อกักน้ำที่เพียงพอไม่ให้น้ำล้นไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน ดังปรากฏคำให้สัมภาษณ์ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“...ต้องวางแผนไว้แต่เริ่มเลยเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต... มันต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกพื้นที่ที่จะทำฟาร์มว่าต้องห่างไกลจากชุมชนเพื่อไม่ให้กระทบกับชุมชน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพภูมิอากาศในประเทศเราช่วงนี้ 3-4 ปีที่ผ่านมาแล้งทำให้น้ำบาดาลใต้ดินลดน้อยลง เราก็เลยต้องแก้ปัญหาโดยการใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติมาร่วมด้วยโดยที่เราจะมีระบบการฆ่าเชื้อที่ดี เพื่อให้หมูได้ดื่มน้ำที่ปราศจากเชื้อเพื่อไม่ให้เกิดโรคระบาด” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ผู้ประกอบการฟาร์มขนาดใหญ่ยังเลือกพื้นที่ที่ตั้งอยู่ห่างไกลชุมชนเพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนรอบข้างใกล้เคียง และเพื่อให้สามารถวางแผนฟาร์มและวางระบบการเลี้ยงที่ชัดเจนที่จะสามารถนำมาซึ่งการป้องกันโรคระบาดภายในฟาร์ม โดยจัดให้มีการแบ่งแยกพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการฟาร์ม เช่น เขตการเลี้ยงสุกร เขตกักกันโรคสุกรก่อนเข้าฟาร์ม เขตจุดขายสุกร เขตบ้านพักของบุคลากร และเขตสำนักงาน เป็นต้น ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“การทำฟาร์มที่ดีต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง จัดการส่วนต่าง ๆ ภายในฟาร์มให้เป็นระเบียบและเป็นระบบให้ชัดเจนดังนี้ 1) แยกการเลี้ยง 2) แยกเขตกักกันโรคสัตว์ก่อนเข้าฟาร์ม 3) แยกเขตการขาย 4) แยกเขตบ้านพัก 5) จัดระบบการเข้าออกฟาร์ม ที่ขาดไม่ได้ต้องให้สวัสดิการที่ดีแก่พนักงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ในการสรรหาที่ดินเพื่อทำฟาร์มสุกรนั้นผู้ประกอบการฟาร์มขนาดเล็กจะพิจารณาถึงความเพียงพอของแหล่งน้ำเป็นหลัก ส่วนผู้ประกอบการฟาร์มขนาดกลางจะพิจารณาด้านความเพียงพอของแหล่งน้ำและความเหมาะสมสำหรับการทำฟาร์มระบบปิด ในขณะที่ผู้ประกอบการฟาร์มขนาดใหญ่จะคำนึงถึงความเพียงพอของน้ำและความสามารถในการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ การลดผลกระทบด้านน้ำเสียต่อชุมชนรอบข้าง และขนาดของที่ดินเพื่อการจัดสรรพื้นที่เป็นเขตต่าง ๆ ที่มีการแบ่งชัดเจนเพื่อป้องกันการระบาดของโรคไปสู่สุกร

1.2) การเตรียมโรงเรือนและก่อสร้างโรงเรือน

โรงเรือนสุกรที่ดีจะสะดวกในการจัดการฟาร์ม สุกรจะอยู่ในคอกอย่างสบาย จึงต้องมีการวางระบบต่าง ๆ เช่น การจัดหาวัสดุสำหรับการก่อสร้าง การจัดหาระบบ EVAP (Evaporative Cooling System) คือ ระบบการลดอุณหภูมิภายในโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ โดยอาศัยกระบวนการดูดความร้อนภายนอกโรงเรือนผ่านอนุเล็ก ๆ ของน้ำทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนำความร้อนออกไปเปลี่ยนเป็นความชื้นและอุณหภูมิที่ลดลงผ่านเข้าไปในโรงเรือน และระบายออกอีกด้านหนึ่งของโรงเรือน ระบบน้ำบาดาล ระบบไบโอแก๊สและระบบไฟฟ้า แล้วจึงมีการก่อสร้างโรงเรือน ซึ่งผลการศึกษาพบการเตรียมโรงเรือนและการก่อสร้างโรงเรือนของฟาร์มแต่ละขนาดที่แตกต่างกันออกไปคือ

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า การก่อสร้างโรงเรือนจะเน้นให้เหมาะสมกับประเภทของสุกรที่จะเลี้ยง เช่น ถ้าต้องการเลี้ยงสุกรขุนก็ต้องมีการออกแบบการก่อสร้างให้มีความแข็งแรง อากาศปลอดโปร่ง สถานที่ก่อสร้างต้องไม่อยู่ใกล้ชุมชนจนเกินไป สามารถจัดการด้านการเลี้ยง การให้น้ำ การให้อาหารได้อย่างสะดวก วัสดุที่เลือกใช้ต้องเป็นวัสดุที่มีราคาถูกเพราะต้นทุนทางการเงินของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดเล็กนั้นไม่ได้มีต้นทุนทางการเงินที่ดี ดังนั้นฟาร์มขนาดเล็กจึงเลือกการใช้โรงเรือนระบบเปิดในการเลี้ยงแต่เน้นการจัดการภายในโรงเรือนให้สามารถจัดการได้ง่ายและสุกรอยู่สบาย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โครงสร้างโรงเรือนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการจัดการฟาร์ม ถ้าเราทำโรงเรือนได้ถูกต้องตามแบบที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะในการเลี้ยง พนักงานเลี้ยงสุกรก็จะบริหารจัดการภายในฟาร์มได้ง่าย ถ้าเราสร้างโรงเรือนได้ดีทำงานได้คล่องแคล่ว สะดวกสบาย ก็ทำให้พนักงานเลี้ยงสุกรมีความเอาใจใส่และอยากเลี้ยงสุกรทำให้ประสิทธิภาพในการเลี้ยงออกมาดี ที่สำคัญ

เราทำฟาร์มเล็กใช้วัสดุแพงไม่ได้ ต้นทุนเราไม่ได้มีสูง ต้องเลือกให้เหมาะสม” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่ฟาร์มทำระบบเปิดเพราะทุนเราไม่เยอะ เน้นการจัดการภายในให้หมูได้อยู่สบาย และวัสดุส่วนใหญ่ก็ต้องดูให้สัมพันธ์กับหมูที่เลี้ยง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่พบว่า การก่อสร้างที่ดีต้องมีการวางผังฟาร์มให้เหมาะสมกับการเลี้ยงในรูปแบบที่ฟาร์มตนเองได้เลี้ยง เช่น ถ้าเป็นฟาร์มสุกรขุนก็ต้องมีการวางผัง แยกเขตการเลี้ยงและเขตที่อยู่อาศัยให้ชัดเจน การวางแผนโรงเรือนต้องไม่ขวางตะวัน เพราะจะทำให้การควบคุมและระบายอากาศภายในโรงเรือนเกิดปัญหาได้ง่ายเนื่องจากความร้อนของแสงสว่างจากดวงอาทิตย์ในช่วงกลางวัน การก่อสร้างโรงเรือนนอกจากต้องมีการขออนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ยังต้องให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุที่จะนำมาก่อสร้างโรงเรือนด้วย เพราะถ้าโรงเรือนมีการก่อสร้างไม่เหมาะสม เช่น ใช้วัสดุที่ไม่ทนทาน การวางระบบในการก่อสร้างไม่ดี ก็จะทำให้ส่งผลเสียกับการเลี้ยงและการจัดการกับตัวสุกรที่ยากขึ้นในระยะยาว ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ส่วนของผังฟาร์มและสร้างเล้าหมู ผมเองก็ได้มีการจัดวางโรงเรือนขึ้นไม่ขวางตะวัน เพราะการวางฟาร์มให้ขวางตะวันจะทำให้ฟาร์มของเรานั้นร้อนทั้งวันและจะส่งผลต่อการกินอาหารของสุกร จะทำให้สุกรโตช้า อีกอย่างคือในฟาร์มของเราจะมีการแยกเขตของการเลี้ยงและเขตที่อยู่อาศัย ไม่ให้มาอยู่ปะปนกันซึ่งจะเป็นการป้องกันโรคไปในตัวด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“หลัก ๆ เลยก็คือการวางผังฟาร์มเราต้องวางแผนตั้งแต่แรก ๆ เลยว่าระบบน้ำ ระบบการให้อาหาร แล้วก็การเคลื่อนที่ของน้ำเสียจะไปไหน ฟาร์มสุกรส่วนใหญ่ก็จะมีปัญหาเรื่องน้ำกิน น้ำเสียแล้วก็กลิ่น...วัสดุที่ใช้ก็ต้องทนทานเน้นใช้ยาว ถูกแต่แยก็ไม่เอา” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“โรงเรือน Evap สำคัญ ยุคนี้อาจต้องใช้ระบบปิด ถ้าจะทำหมูเยอะ ทำระบบเปิดไม่ได้ น้ำ ไฟ ต้องพร้อม เล้าหมูต้องใช้ได้นาน ผมจะเน้นวัสดุที่คุ้มค่าในการสร้างเล้าหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การเตรียมโรงเรือนและก่อสร้างโรงเรือนนั้นผู้ประกอบการฟาร์มขนาดเล็กจะพิจารณาถึงประเภทของสุกรที่จะเลี้ยงและใช้วัสดุราคาถูกและเป็นโรงเรือนเปิด ส่วนผู้ประกอบการฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่จะเตรียมโรงเรือนโดยอิงกฎหมายและความคุ้มค่าในการประกอบธุรกิจ โดยมองถึงการใช้งานระยะยาวและส่วนใหญ่จะทำโรงเรือนระบบปิด (Evaporative Cooling System) โดยต้องมีระบบน้ำบาดาล ระบบไปโอแก๊สและระบบไฟฟ้าที่พร้อมและเพียงพอในการก่อสร้าง

1.3) การจัดหาวัตถุดิบเพื่อการเลี้ยงสุกร

การเลี้ยงสุกรเป็นธุรกิจ จะเริ่มต้นจากรับลูกสุกรมาเลี้ยงเอง หรือทำพ่อ-แม่พันธุ์สุกร สำหรับไว้ผลิต ลูกสุกรเอง สายพันธุ์สุกรที่ใช้เป็นลูกสุกรผสม 2 หรือ 3 สายเลือด หรือเป็นสุกรพันธุ์แท้ 100% โดยผู้ประกอบการฟาร์มจะคำนึงถึงสายพันธุ์ที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว และทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศของประเทศไทย อาหารสำหรับสุกรอาจใช้อาหารสำเร็จรูปจากบริษัท หรือซื้อหัวอาหารเข้มข้นมาผสมเอง หรือจะซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ มาแล้วผสมเองทั้งหมด อุปกรณ์และเคมีภัณฑ์อื่น ๆ สำหรับการเลี้ยงสุกรได้แก่เข็มฉีดยา กรรไกรหรือมีดตัดสายสะดือ คีมตัดเชิ้วยลูกสุกร คีมตัดใบหูเพื่อทำเบอร์สุกร ยารักษาและป้องกันโรค วัคซีน น้ำยาฆ่าเชื้อ สิ่งเหล่านี้เป็นวัตถุดิบที่ล้วนแล้วต้องจัดเตรียมเพื่อใช้ในฟาร์ม โดยที่ฟาร์มแต่ละขนาดมีการจัดหาวัตถุดิบที่ต่างกันดังต่อไปนี้

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า สายพันธุ์ที่ใช้ส่วนมากจะซื้อสายพันธุ์สุกรที่หาได้ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือถ้าในกรณีเป็นฟาร์มแม่พันธุ์ก็จะนำเข้าแม่พันธุ์จากฟาร์มขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพราะจะทำให้ต้นทุนลดลงกว่าการซื้อแม่พันธุ์ในพื้นที่ห่างไกลเนื่องจากมีค่าขนส่งที่แพงกว่า อาหารส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดเล็กใช้ จะเป็นอาหารสำเร็จรูปพร้อมให้สุกรกินได้เลยที่ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ในพื้นที่นั้น ๆ เพราะไม่มีความยุ่งยากในการจัดหาวัตถุดิบอาหารสัตว์มาผสมเอง ถึงแม้ว่าอาหารที่ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์จะมีต้นทุนที่แพงกว่าการใช้รำ รำละเอียด ข้าวโพดป่น กากถั่วเหลืองหรือวัตถุดิบอาหารสัตว์ประเภทอื่น แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรบางรายยังใช้การนำเอาวัตถุดิบอาหารสัตว์มาผสมเองอยู่ซึ่ง ถือว่าเป็นส่วนน้อย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“สายพันธุ์ที่ใช้จะเป็นการซื้อลูกหมูมาเลี้ยงเอาครับ ไม่ได้ผลิตเอง เป็นลูกหมูในพื้นที่ใกล้เคียงโซนอุบลราชธานี หรือศรีสะเกษ เพราะจะมีค่าขนส่งที่ถูกกว่าพื้นที่ห่างไกลเนื่องจากเราส่งหมูเข้าครั้งละไม่เยอะ ครั้งละ 40-50 ตัว เอง” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“อาหารหมูที่เลี้ยงผมซื้อผ่านเอเยนต์อาหารสัตว์ในพื้นที่ เพราะไม่ต้องมีความยุ่งยากในการผสมอาหาร และประหยัดเวลาในการทำงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลาง พบว่า สายพันธุ์สุกรที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าสุกรสามสายพันธุ์จากฟาร์มขนาดใหญ่ไม่ว่าจะใกล้หรือไกล ขอให้เป็นฟาร์มที่มีความน่าเชื่อถือก็ซื้อได้จากแหล่งนั้นเพราะสุกรสามสายพันธุ์จะให้อัตราการแลกเนื้อที่ดี เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดกลางไม่นิยมที่จะนำพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ มาทำสายพันธุ์เองเนื่องจากในการทำฟาร์มพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์นั้นต้องมีระบบการป้องกันโรคที่ดี การจัดการด้านอาหารเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดกลางส่วนใหญ่จะใช้อาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงเนื่องจากเป็นการไม่เสียเวลาในการจัดการ และลดความยุ่งยากในการจัดหาวัตถุดิบแต่ก็มีเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดกลางส่วนหนึ่งที่ผสมอาหารใช้เองในฟาร์ม โดยวัตถุดิบหลักมาจากกากถั่วเหลือง รำละเอียด รำหยาบ ปลาป่น ข้าวโพด วิตามินและแร่ธาตุในรูปแบบของพรีมิกซ์ (Premix) ซึ่งมีข้อดีคือจะลดต้นทุนค่าอาหารลง แต่การจัดการจะยุ่งยาก และถ้าบริหารวัตถุดิบให้มีเปอร์เซ็นต์ของโปรตีนและพลังงานไม่ดี จะเกิดปัญหากับประสิทธิภาพการผลิตได้ ดังนั้นถ้าจะเลือกใช้

การผสมอาหารใช้เองในฟาร์มต้องมีการจัดการแหล่งวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ดีถึงจะประสบความสำเร็จได้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผมใช้หมูสามสายพันธุ์ทั้งหมดภายในฟาร์ม เพราะให้การแลกเนื้อดีที่สุด โดยจะซื้อมาจากฟาร์มอื่นที่สายพันธุ์เขานิ่งและหุ่นหมูสวย ผมไม่แนะนำให้เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์เอง เพราะมันเป็นงานละเอียด และยากต่อการป้องกันโรค” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ทางฟาร์มจะใช้อาหารสำเร็จรูปเนื่องจากไม่ต้องมาเสียเวลา หาของมาผสมกันให้เป็นอาหาร และเป็นการประหยัดเวลา และลดความยุ่งยากในการทำงานด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M3, 2563: สัมภาษณ์)

“อาหารที่ใช้ในฟาร์มจะเป็นอาหารที่ผสมเอง โดยจะหาแหล่งวัตถุดิบมาจากตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบอาหารสัตว์ในพื้นที่ อาหารผสมเองจะลดต้นทุนการผลิตค่าอาหารได้เยอะมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า สายพันธุ์สุกรที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าสุกรสามสายพันธุ์จากฟาร์มขนาดใหญ่ซึ่งเป็นฟาร์มที่มีการจัดทำพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์โดยเฉพาะซึ่งโดยส่วนมากจะนำเข้ามาจากบริษัทที่มีความน่าเชื่อถือในด้านของสายพันธุ์สุกร เช่น บริษัท ซีพีเอฟ (ประเทศไทย) เป็นต้น อาหารที่นำมาใช้จะเป็นอาหารสำเร็จรูป โดยจะเน้นอาหารที่มีความสดใหม่ คุณภาพเหมาะสมกับราคาและส่วนใหญ่จะใช้อาหารสำเร็จแบบอัดเม็ดแทนการใช้อาหารในรูปแบบผง เพราะจะทำให้อัตราการกินได้ของสุกรดีขึ้น ด้วยขนาดฟาร์มที่ใหญ่ การจัดการยา วัคซีนและเวชภัณฑ์ จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดโปรแกรมการให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาด อีกทั้งในกรณีที่หมูในฟาร์มมีอาการป่วยต้องรักษาตามอาการทางฟาร์มจึงได้มีการสั่งยาสั่งซื้อจากร้านขายยาสัตว์ หรือตัวแทนจำหน่ายยาโดยตรงในกรณีที่มียาที่มีการใช้ประจำเป็นจำนวนมาก ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ที่ฟาร์มใช้อาหารสำเร็จรูป เน้นอาหารที่มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา ใช้อาหารเม็ดไม่ใช้อาหารผง เพื่ออัตราการการเติบโตที่ดีของหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“สายพันธุ์ของหมูต้องน่าเชื่อถือ ดังนั้นที่ฟาร์มจะใช้สายพันธุ์หมูสามสาย จากบริษัทใหญ่ ๆ ในพื้นที่ เช่น ซีพี เพราะความนิ่งของสายพันธุ์ จะทำให้การเติบโตของหมูดี” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ฟาร์มเราใหญ่ เราต้องมีการใช้ยาและวัคซีนในการป้องกันและรักษาหมู จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดโปรแกรมให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาด และเวลาหมูป่วยในฟาร์มก็ต้องรักษาตามอาการจึงได้มีการสั่งยาสั่งซื้อจากร้านขายยาสัตว์ หรือ ตัวแทนจำหน่ายยาโดยตรงในกรณีที่มียาที่มีการใช้ประจำเป็นจำนวนมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การจัดหาวัตถุดิบเพื่อการเลี้ยงสุกรนั้น ผู้ประกอบการฟาร์มขนาดเล็กจะซื้อสายพันธุ์สุกรที่หาได้ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือถ้าในกรณีเป็นฟาร์มแม่พันธุ์ก็นำเข้าแม่พันธุ์จากฟาร์มขนาดใหญ่ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพราะจะทำให้ต้นทุนลดลง อาหารจะเป็นอาหารสำเร็จรูปพร้อมให้สุกรกินได้เลยที่ซื้อจากตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ในพื้นที่นั้น ๆ เพราะไม่มีความยุ่งยากในการจัดหาวัตถุดิบอาหารสัตว์มาผสมเอง ส่วนฟาร์มขนาดกลาง จะใช้อาหารสำเร็จรูปในการเลี้ยงเนื่องจากเป็นการไม่เสียเวลาในการจัดการ และลดความยุ่งยากในการจัดหาวัตถุดิบ สายพันธุ์สุกรที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าสุกรสามสายพันธุ์จากฟาร์มขนาดใหญ่ไม่ว่าจะใกล้หรือไกล ขอให้เป็นฟาร์มที่มีความน่าเชื่อถือ ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่อาหารที่นำมาใช้จะเป็นอาหารสำเร็จรูปเช่นเดียวกับฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง สายพันธุ์สุกรที่ใช้ต้องมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงใช้สายพันธุ์หมูสามสาย จากบริษัทใหญ่ ๆ ในพื้นที่ เช่น บริษัท ซีพีเอฟ และด้วยขนาดฟาร์มที่ใหญ่การจัดการยา วัคซีน และเวชภัณฑ์ จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดโปรแกรมการให้วัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาด อีกทั้งในกรณีที่หมูในฟาร์มมีอาการป่วยต้องรักษาตามอาการ จึงใช้วิธีการส่งยาสั่งซื้อจากร้านขายยาสัตว์หรือตัวแทนจำหน่ายยาโดยตรงจำนวนมากในกรณีที่ใช้นั้นเป็นประจำ

2) กิจกรรมการผลิต

การผลิตสุกรเป็นระยะการจัดการการเลี้ยงสุกรซึ่งในฟาร์มแม่พันธุ์นั้นใช้เวลาในการเลี้ยงประมาณ 5 เดือนและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิต คือ ลูกสุกร ส่วนในฟาร์มสุกรขุนนั้นใช้เวลาในการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 3-5 เดือน (เลี้ยงได้ 2.5 รอบใน 1 ปี) และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิต คือ สุกรขุน สุกรพ่อแม่พันธุ์และชิ้นส่วนสุกรชำแหละ ทั้งนี้ในกระบวนการผลิตนั้นมีการใช้ทั้งแรงงานและเทคโนโลยีในการผลิตด้วย โดยผลการศึกษาระบบการดำเนินงานในกิจกรรมการผลิตพบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า การจัดการผลิตของฟาร์มสุกรขนาดเล็กทั้งหมดยังใช้แรงงานคนในการทำงาน มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการทุนแรงน้อยมาก เพราะปริมาณสุกรที่เลี้ยงไม่เยอะทำให้การเอาเทคโนโลยีมาใช้จะทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิตขึ้นไปอีก และส่วนใหญ่ฟาร์มขนาดเล็กจะเลี้ยงสุกรขุนทั้งหมด โดยใช้ระยะเวลาการเลี้ยง 3-5 เดือน จะได้ผลิตภัณฑ์เป็นสุกรขุนน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 90-120 กิโลกรัม ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ส่วนใหญ่แรงงานที่ใช้ก็เป็นคนในครอบครัวช่วยกันเลี้ยง เลยไม่ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ ถ้าเอามันก็แพง ไม่คุ้ม” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

“เลี้ยงกันเอง รุ่นหนึ่งก็ 3-4 เดือน น้ำหนักเฉลี่ย 90-120 กิโลกรัมก็ขายแล้ว ไม่ได้ให้ใครมาช่วยดูแลกันเอง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลาง พบว่า การจัดการกระบวนการผลิตที่มีความละเอียดสูงทำให้ต้องใช้แรงงานเพิ่มเติมในการดูแลซึ่งจะเป็นการเพิ่มต้นทุน ทำให้ไม่คุ้มในการที่จะทำฟาร์มพ่อแม่พันธุ์เอง ในเรื่องของแรงงานภายในฟาร์มนั้นเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขนาดกลางส่วนใหญ่จะมีการจ้างพนักงานเลี้ยงสุกรเพิ่มเติมจากคนในครอบครัวเพื่อมาช่วยในการเลี้ยงอย่างน้อย 1-2 คน เพื่อให้มีประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้นเพราะด้วยปริมาณสุกรจำนวนสุกรตั้งแต่ 500 ตัวขึ้นไปหากมีการดูแลเอาใจใส่ด้านการให้อาหาร ด้านการจัดการมูลสุกร และด้านการดูแลสุขภาพสุกรที่ไม่ดีแล้วจะทำให้เกิด

ความเสียหายกับตัวสุกรได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจ้างพนักงานเลี้ยงสุกรเพื่อช่วยดูแลและจัดการ กระบวนการต่าง ๆ ในฟาร์ม รวมทั้งต้องมีการสอนพนักงานเลี้ยงสุกรให้มีความรู้เข้าใจในงาน ไม่ว่าจะเป็น การสอนโดยการส่งพนักงานไปอบรมหรือมีการสอนและมอบหมายงานในช่วงเช้าของทุกวันก่อน เข้าทำงานภายในฟาร์มเพื่อสร้างประสิทธิภาพการผลิตให้ดีที่สุด โดยแรงงานส่วนใหญ่นั้นก็เป็นการจ้าง ญาติพี่น้องหรือคนที่อยู่ใกล้เคียงกับฟาร์มที่ตั้งอยู่เพื่อเป็นการช่วยเหลือจ้างงานคนในพื้นที่ไปในตัวด้วย โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้ทั้งหมดจะเป็นสุกรขุนเพื่อจัดจำหน่ายให้ลูกค้า ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

“เมื่อก่อนก็เลี้ยงหมู 100 – 200 ตัว แต่พอมาเลี้ยงหมูหลักพันตัวขึ้น มันทำ ไม่ไหวต้องอาศัยคนมาช่วย 2 คน ก็เป็นญาติพี่น้องและชาวบ้านที่อยู่ใกล้ฟาร์มนี้แหละ เป็นการ ช่วยเหลือเค้าไปในตัวด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ในการผลิตต้องเอาใจใส่ให้ดี ถามว่าหมูเยอะไหม ก็เยอะนะ เราใช้คนมา ช่วยเลี้ยง เน้นประสิทธิภาพการเลี้ยง ดังนั้นในขั้นตอนการเลี้ยง 4-5 เดือนต้องคุยกับพนักงานให้เข้าใจ ในขั้นตอนการเลี้ยง เลี้ยงเสร็จฟาร์มเราขายเป็นหมูขุนอย่างเดียว” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า การจัดการการผลิตจะพยายามลดคน โดยมีการ นำเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น เครื่องให้อาหารอัตโนมัติ (Auto feed) ระบบควบคุมสภาพแวดล้อมอัตโนมัติ (Inverter) มาใช้ฟาร์มเพื่อเป็นการลดการใช้คนในการทำงาน แต่ก็จะมีการใช้แรงงานที่มีคุณภาพใน การทำงานมาช่วยดูแลในเรื่องสุขภาพสัตว์ และการจัดการที่ต้องใช้ความละเอียดในการทำงานเช่น การกระตุ้นการกินอาหารของสุกร การเช็คสุขภาพสุกร การจัดการการป้องกันโรคภายในฟาร์ม สิ่ง เหล่านี้ต้องใช้แรงงานที่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีในกระบวนการจัดฟาร์ม ฉะนั้นแล้วการที่จะรักษา แรงงานที่มีคุณภาพไว้ได้ต้องมาพร้อมกับการให้ผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดีต่อพนักงานด้วย โดย ผลิตภัณฑ์ที่ได้จะเป็นลูกสุกร สุกรขุน สุกรพ่อแม่พันธุ์และชิ้นส่วนสุกรจากการชำแหละดังรายละเอียด คำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผมติดเครื่องให้อาหารอัตโนมัติในฟาร์ม เพื่อให้ลูกน้องทำงานได้ง่ายและ ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน ตลอดระยะเวลาการผลิตผมได้เน้นย้ำด้านการจัดการ ไม่ว่าจะเป็น การกระตุ้นการกิน การดูแลสุขภาพ การจัดการทุกอย่างต้องชัดเจน เพื่อให้ได้หมูขุนที่น่าหนักเหมาะสม ตามอายุที่เลี้ยง ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ตอนนี้ทางฟาร์มจะพยายามลดแรงงานคนให้น้อยลง ใช้ Auto feed และ Inverter เข้ามาช่วย จากเคยใช้คนเลี้ยง 6 คนก็เหลือ คนเลี้ยง 4 คน เราจะคัดคนที่มีคุณภาพไว้เพราะ ลูกน้องพวกนี้จะช่วยงานที่สำคัญ ๆ แทนเราได้มาก เช่น การดูแลสุขภาพหมู ซึ่งจำเป็นมาก สุดท้ายตอนนี้ เรามองไปถึงการผลิตที่แข่งขันในอนาคต หมูเรานอกจากจะได้แม่พันธุ์และหมูขุนแล้ว ในวันนี้เรายัง สามารถทำหมูชำแหละได้แล้ว” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการผลิตของฟาร์มสุกรขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ใช้ระยะเวลาในการผลิตสุกรขุน 3-5 เดือน โดยฟาร์มขนาดเล็กใช้แรงงานคนในการทำงาน แต่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่จะการใช้การจ้างแรงงานและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต โดยผลิตภัณฑ์ที่ได้สำหรับฟาร์มขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่เหมือนกันคือ สุกรขุน ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่จะเพิ่มผลิตภัณฑ์เป็นสุกรพ่อแม่พันธุ์ และขึ้นส่วนสุกรจากการชำแหละ

3) กิจกรรมการตลาด

กิจกรรมการตลาดในที่นี้เป็นกิจกรรมการจัดจำหน่าย ทั้งจำหน่ายเองหน้าฟาร์ม จำหน่ายผ่านผู้จำหน่ายเนื้อสุกรตามตลาดทั่วไปหรือร้านจำหน่ายเนื้อสุกรไปจำหน่ายต่อทั้งปลีกและส่ง จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางที่มาจับถึงฟาร์มที่สามารถจำหน่ายได้ทั้งในและต่างประเทศ รวมไปถึงมีการจัดจำหน่ายเนื้อสุกรชำแหละ ผ่านร้านจัดจำหน่ายของฟาร์มเพื่อให้ผู้บริโภคมาซื้อได้เองโดยตรงจากผลการศึกษาระบบการดำเนินงานในกิจกรรมการตลาด พบรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า จัดจำหน่ายขายสุกรขุนหน้าฟาร์มโดยลูกค้าจะเป็นพ่อค้าคนกลางหรือเจ้าของเชียงใหม่ออกพื้นที่มาจับสุกรขุนเอง ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“หนูเรามีแค่นี้เวลาขายก็จัดให้พ่อค้าหมูมาจับเอง บางครั้งเจ้าของเชียงใหม่ไม่ใหญ่มากก็มาซื้อบ้างแต่ไม่บ่อย” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลาง พบว่า จัดจำหน่ายสุกรขุนหน้าฟาร์ม โดยลูกค้าจะเป็นพ่อค้าคนกลางหรือเจ้าของเชียงใหม่ออกพื้นที่มาจับสุกรขุนเอง และจำหน่ายให้ลูกค้าที่จับสุกรส่งออกต่างจังหวัดหรือต่างประเทศได้เพราะฟาร์มขนาดกลางสามารถทำใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสุกรไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดได้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ในการขายสุกร เราจะขายในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่โดยให้พ่อค้ามาจับที่ฟาร์ม แต่ก็มีบางครั้งที่คุยกับลูกค้าต่างจังหวัดมาจับตลอดใหญ่ เพื่อขายต่างพื้นที่หรือเห็นบางเจ้าที่ส่งออกต่างประเทศกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า จัดจำหน่ายสุกรขุนหน้าฟาร์มโดยลูกค้าจะเป็นพ่อค้าคนกลางมาจับหน้าฟาร์ม ลูกค้าที่จับสุกรส่งออกต่างจังหวัดหรือประเทศเพราะฟาร์มขนาดใหญ่สามารถทำใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสุกรไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดได้และมีการจัดจำหน่ายขึ้นส่วนสุกรจากการชำแหละให้กับผู้บริโภคโดยตรงผ่านร้านจำหน่ายเนื้อสดที่สร้างขึ้น รวมไปถึงจัดส่งขึ้นส่วนสุกรจากการชำแหละให้กับร้านสะดวกซื้อและโมเดิร์นเทรดในพื้นที่อีกด้วย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ด้วยขนาดฟาร์มที่มันใหญ่ ทำให้เราเลือกการขายให้พ่อค้าคนเดียวไม่ได้เลยต้องมีช่องทางเพิ่มเติม ทั้งติดต่อโบรคเกอร์ขายหมูส่งออก หรือปัจจุบันเราก็มีshopขายหมูเป็นของตนเอง รวมไปถึงเราส่งหมูไปขายที่แม่โครด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L32563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางไม่ได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย ยังเน้นการเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตคือ สุกรขุนและจำหน่ายให้กับเจ้าของเชียงใหม่สุกร พ่อค้าคนกลาง หรือลูกค้ารายใหญ่ที่มาจับหน้าฟาร์ม ในขณะที่ฟาร์มขนาดใหญ่จะมีกิจกรรมการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้นมาคือ การทำเนื้อสุกรชำแหละที่จำหน่ายร้านค้าของตนเอง

4.2.1.2 การเป็นผู้นำด้านต้นทุน

ต้นทุนในการเลี้ยงสุกรมืองค์ประกอบของต้นทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนและดำเนินการ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทตามหลักการจัดประเภทต้นทุน คือ 1) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) คือ ค่าเสื่อมราคาอาคารโรงเรือน ที่ดินและอุปกรณ์การเลี้ยงสุกร หรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงที่เป็นสิ่งคงทนที่มีอายุการใช้งานนานที่เกิดจากการลงทุนเริ่มแรก ซึ่งในที่นี้จำกัดไว้เฉพาะค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนซื้อหรือสร้างอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงเท่านั้น อันประกอบด้วย โรงเรือนสุกร โรงเก็บอาหาร โรงผสมอาหาร เครื่องสูบน้ำและระบบการให้น้ำ รถเข็นอาหาร ถังไซโล ถังอาหาร เครื่องพ่นยาฆ่าเชื้อ บ่อไบโอแก๊สและระบบไบโอแก๊ส เป็นต้น และ 2) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) คือ ค่าพันธุ์สุกร ค่าอาหาร ค่าไฟฟ้า ค่าแรงและต้นทุนอื่น ๆ เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าซ่อมแซม ค่าดอกเบี้ยย เป็นต้น (Raiborn, Kinney, and Prather-Kinsey, 2006)

จากผลการศึกษาการเป็นผู้นำด้านการลดต้นทุนของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลโดยแยกเป็นตามหัวข้อดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การลดค่าอาหารสุกร

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า การลดค่าอาหารสุกรโดยอาหารที่นำมาใช้ในการเลี้ยงของเกษตรกรนั้นจะเป็นอาหารที่ซื้อผ่านตัวแทนอาหารสัตว์ในพื้นที่เลี้ยง ทั้งที่อยู่ในรูปแบบอาหารสำเร็จรูปแบบเม็ดบรรจุกระสอบ หรืออาหารสำเร็จรูปแบบผงบรรจุกระสอบ แต่ส่วนใหญ่ที่จะลดต้นทุนคือการที่เกษตรกรใช้อาหารสำเร็จรูปแบบผงบรรจุกระสอบ มาใช้ในการเลี้ยงเนื่องจากมีราคาถูกกว่าเมื่อเทียบกับอาหารสำเร็จรูปแบบเม็ดบรรจุกระสอบ โดยการที่ใช้อาหารสำเร็จรูปแบบผงบรรจุกระสอบมาใช้นั้นจะมีข้อจำกัดคือ จะมีอายุการจัดเก็บได้น้อยวันกว่าและอาหารมีโอกาสเสียหรือขึ้นราได้ง่ายกว่าอาหารสำเร็จรูปแบบผงบรรจุกระสอบ ซึ่งเกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กก็ทำลายข้อจำกัดนี้ได้ เพราะปริมาณสุกรในฟาร์มมีจำนวนไม่เยอะทำให้สามารถสั่งมาได้ทีละน้อยแต่บ่อยครั้ง ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ที่ผมอยู่ได้ ผมว่าจุดที่ลดต้นทุนได้มากที่สุดคืออาหาร อาหารที่ผมใช้ อาหารผสมสำเร็จรูปแบบผง ผมสามารถลดต้นทุนต่อตัวได้จากการใช้อาหารได้ตัวหนึ่งไม่ต่ำกว่า 400-500 บาท โดยที่การเจริญเติบโตของหมูผม ไม่แตกต่างจากการใช้อาหารสำเร็จรูปแบบเม็ดเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“อาหารแบบผงมันถูกกว่าแบบเม็ดแต่มันมีข้อเสีย คือ มันจะเสียง่าย แต่มันก็ไม่ยากเพราะฟาร์มผมอยู่ใกล้จากจุดซื้ออาหารสัตว์ อาหารใกล้หมดผมก็ขับรถไปเอา ได้ใช้อาหารใหม่ ไม่ต้องค้างไว้นาน ราคามันต่างกันเยอะ ผมลดค่าอาหารได้ต้นทุนผมก็ลดลง” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า อาหารที่ให้ต้องให้ในปริมาณที่เหมาะสม เพราะถ้าให้อาหารในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการด้วยพฤติกรรมของสุกรที่จะชอบใช้จมูกในการดมอาหารจะทำให้อาหารเสียหาย หกเลอะพื้น ทำให้เป็นการสูญเสียอาหารทั้งโดยเปล่าประโยชน์ อีกทั้งในการให้อาหารในสุกรเล็กนั้นจำเป็นต้องมีการกระตุ้นการให้อาหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สุกรเล็กหัดกินอาหารให้เป็น เพราะถ้ากินอาหารเป็นเร็วมากเท่าไรประสิทธิภาพการเปลี่ยนจากอาหารมาเป็นเนื้อก็จะยิ่งดีขึ้นเท่านั้น ดังนั้นถ้ามีการจัดการประสิทธิภาพการให้อาหารที่ดีก็จะส่งผลทำให้ต้นทุนค่าอาหารต่อตัวสุกรลดลงด้วย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“การจัดการการให้อาหาร อย่าให้อาหารหกโดยพลการ เพราะว่าที่ใส่อาหารเป็นเราถึงอาหารอัตโนมัติแบบมีกระบะรอง ต้องปรับตัวถึงอาหารไม่ให้อ่อนจนเกินไป เพราะจะทำให้อาหารลงมาเยอะ พออาหารลงมาเยอะหมูกจะคุนทั้ง ก็จะเป็นอาหารสูญเสีย ต้องคุมตรงนี้ให้ดี เพราะสำคัญกับต้นทุนผลิตมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“ผมจะมองในเรื่องของอาหาร เราต้องมีการจัดการอาหารให้ถูกเช่น มีกระตุ้นอาหาร ก็คือผมจะบอกให้ลูกน้องกระตุ้นอาหาร เพื่อให้หมูได้กินอาหารและโตตามมาตรฐานของการเลี้ยง อีกอย่างคือการให้อาหารถ้าเราไม่กำชับลูกน้องไว้ เขาก็จะให้อาหารแบบล้นถาด และเป็นผลทำให้อาหารหก ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตต่อการใช้อาหารไม่ดี ทั้งนี้ทั้งนั้น ในการจัดการเรื่องอาหารเราต้องบอกลูกน้องว่า ให้น้อย แต่บ่อยครั้ง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“อาหารเป็นต้นทุนที่สูงที่สุดสำหรับการเลี้ยงหมู ถ้าไม่รวมการก่อสร้างสร้างโรงเรือน การจัดการให้อาหารและหมูได้กินอาหารได้อย่างเต็มที่ ไม่หก จะช่วยลดต้นทุนภายในฟาร์มได้เป็นอย่างมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การลดต้นทุนค่าอาหารในฟาร์มขนาดเล็กทำได้โดยใช้อาหารสำเร็จรูปแบบผงบรรจุกระสอบ มาใช้ในการเลี้ยงเนื่องจากมีราคาถูกกว่าเมื่อเทียบกับอาหารสำเร็จรูปแบบเม็ดบรรจุกระสอบ ในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ จะเน้นการควบคุมการให้อาหารและวิธีการให้อาหารที่ต้องใช้ในปริมาณที่เหมาะสมไม่มากหรือน้อยจนเกินไป เพราะถ้าให้อาหารในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการด้วยพฤติกรรมของสุกรที่ชอบใช้จมูกในการดมอาหารจะทำให้อาหารเสียหาย หกเลอะพื้น ทำให้เป็นการสูญเสียอาหารทั้งโดยเปล่าประโยชน์ ต้องมีการกระตุ้นการกินอาหารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สุกรเล็กหัดกินอาหารให้เป็น เพราะถ้ากินอาหารเป็นเร็วมากเท่าไรประสิทธิภาพการเปลี่ยนจากอาหารมาเป็นเนื้อก็จะยิ่งดีขึ้นเท่านั้น

2) การลดค่าไฟฟ้า

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า เนื่องด้วยการก่อสร้างโรงเรือนของเกษตรกรฟาร์มขนาดเล็กทั้งหมดเป็นโรงเรือนเปิด ซึ่งทำให้ไม่จำเป็นต้องมีการใช้ไฟฟ้าจากการต้องเปิดพัดลมระบายอากาศหรือเปิดน้ำใส่รังผึ้งระบายความร้อน (Cooling pad) เพื่อระบายความร้อนออกจากโรงเรือน ดังนั้นไฟฟ้าที่จะใช้จะมีแค่ไฟฟ้าจากการใช้เพื่อให้เกิดแสงสว่างภายในโรงเรือนในช่วงเวลากลางคืน ด้วยเหตุนี้เองทำให้ต้นทุนในการใช้ไฟฟ้าของเกษตรกรฟาร์มขนาดเล็กจะน้อยมาก ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เรามันรายเล็กเราต้องทำตัวให้เล็ก ผมว่าสิ่งที่มันทำให้ต้นทุนไม่สูงคือ ไฟฟ้า ฟาร์มผมอยู่ไกล เป็นฟาร์มเปิดไม่จำเป็นต้องใช้ไฟฟ้า จะใช้แค่เปิดไฟให้แสงสว่างตอนกลางคืน อีกอย่างหมูเราน้อยไม่จำเป็นต้องใช้พัดลม แค่นี้ก็ลดค่าไฟได้เยอะแล้ว” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า ไฟฟ้าเป็นปัจจัยหลักในการเลี้ยงสุกรสำหรับฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่ลักษณะการเลี้ยงจะเลี้ยงในโรงเรือนปิด การใช้ไฟฟ้าจะเป็นต้นทุนที่ทำให้การหมุนเวียนของกระแสเงินสดในแต่ละเดือนมีปัญหาอันเนื่องมาจาก ค่าไฟฟ้าที่สูงนั่นเอง ดังนั้นทุกฟาร์มจะมีการทำระบบไบโอแก๊สภายในฟาร์ม ทำให้สามารถนำแก๊สที่เกิดขึ้นจากการหมักของมูลสุกรภายในบ่อไบโอแก๊ส นำมาใช้ปั่นไฟใช้ในฟาร์มก็จะช่วยลดภาระการใช้ไฟฟ้าของฟาร์มได้โดยตรง ซึ่งจะทำให้ต้นทุนค่าไฟฟ้าต่ำลงตามไปประมาณ 80% ต่อเดือน นั้นหมายความว่าใน 1 รอบเดือนทางฟาร์มจะจ่ายค่าไฟฟ้าให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 20% ของความต้องการใช้ไฟฟ้าภายในฟาร์ม โดยทางฟาร์มสามารถผลิตไฟฟ้าได้เองจากบ่อไบโอแก๊ส 80% ของความต้องการใช้ไฟฟ้าภายในฟาร์ม ดังรายละเอียดค่าให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ค่าไฟเป็นปัจจัยที่ทำให้ต้นทุนเราสูงเมื่อเราเลี้ยงหมูในปริมาณมาก การที่ผมได้ทำบ่อไบโอแก๊สพร้อมติดตั้งเครื่องแปลงไฟฟ้ามาใช้ในฟาร์มทำให้ต้นทุนค่าไฟฟ้าผมลดต่ำลงมาก จากเคยจ่ายเดือนละ 10,000-20,000 บาท ก็ลดเหลือเดือนละไม่ถึง 10,000 บาท ตรงนี้ผมมองว่าสำคัญมากถ้าลดไม่ได้ต้นทุนการเลี้ยงหมูฟาร์มผมคงสูงมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“ค่าไฟฟ้าเป็นต้นทุนที่เราสามารถควบคุมได้ ในฟาร์มจะมีการทำไบโอแก๊ส มาใช้ให้เต็มประสิทธิภาพเพื่อลดค่าไฟ นำอินเวอร์เตอร์และระบบการให้อาหารอัตโนมัติมาใช้เพื่อลดต้นทุนการใช้คนในการทำงานสามารถลดต้นทุนค่าไฟได้ถึง 80% ถ้ารันเครื่องได้เต็มที่” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การลดต้นทุนค่าไฟฟ้าในฟาร์มขนาดเล็กเน้นใช้ไฟฟ้าเฉพาะในส่วนที่จำเป็น เช่น ใช้เพื่อให้เกิดแสงสว่างภายในโรงเรือนในช่วงเวลากลางคืน ในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ ไฟฟ้าเป็นปัจจัยหลักในการเลี้ยงสุกร ซึ่งส่วนใหญ่ลักษณะการเลี้ยงจะเลี้ยงในโรงเรือนปิดดังนั้นทุกฟาร์มจึงมีการทำระบบไบโอแก๊สภายในฟาร์ม ทำให้สามารถนำแก๊สที่เกิดขึ้นจากการหมักของมูลสุกรภายในบ่อไบโอแก๊ส นำมาใช้ปั่นไฟใช้ในฟาร์มจะช่วยลดภาระการใช้ไฟฟ้าของฟาร์มได้โดยตรง ซึ่งจะทำให้ต้นทุนค่าไฟฟ้าต่ำลงตามไปด้วย

3) การจัดการประสิทธิภาพการผลิต

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีจะทำให้ต้นทุนต่ำ ในการเลี้ยงสุกรต้นทุนการผลิตจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับ ประสิทธิภาพการผลิตเสมอ กล่าวคือถ้าประสิทธิภาพการผลิตดีต้นทุนในการเลี้ยงก็จะต่ำ แต่ถ้าประสิทธิภาพการผลิตออกมาไม่ดีต้นทุนในการเลี้ยงก็จะสูง ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีในที่กล่าวมานี้

หมายถึง อัตราการเลี้ยงสุกรให้มีชีวิตรอดให้ได้ตามมาตรฐานหรือเกินกว่ามาตรฐานการเลี้ยงที่ฟาร์มตนเองเป็นผู้กำหนด รวมไปถึงความสามารถในการใช้อาหารให้เปลี่ยนเป็นเนื้อสุกรให้ได้ตามมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐานที่กำหนด ซึ่งการที่จะได้ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายส่วนร่วมกันให้เป็นระบบการผลิตที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการก่อสร้างและวางผังโรงเรือน บางครั้งถ้าคำนึงถึงแต่การใช้วัสดุราคาถูกอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้มีค่าซ่อมแซมตามมาในระยะยาว การเลือกใช้อาหารต้องเลือกใช้อาหารสัตว์ที่เหมาะสมกับลักษณะสุกรที่เลี้ยง ไม่ใช่เลือกแต่อาหารที่ถูกแต่สุกรกินแล้วโตช้ากว่ามาตรฐาน สายพันธุ์ที่ใช้ต้องเลือกสายพันธุ์ที่ดีที่สุดเพื่อให้ได้ลูกสุกรที่มีความทนทานต่อโรคระบาดเลี้ยงง่าย โตเร็ว การใช้สายพันธุ์ที่มีราคาถูกในการเลี้ยงสุกรอาจทำให้ต้นทุนค่าเสียหายลูกสุกรสูงกว่าเมื่อเลี้ยงจนถึงระยะเวลาการจำหน่าย นอกจากนั้นแล้วการจะบริหารให้ฟาร์มสุกรมีประสิทธิภาพการผลิตที่ดี ต้องอาศัยปัจจัยในด้านการบริหารค่าแรง ค่าไฟ บริหารต้นทุนการจำหน่าย ค่าเสื่อมโรงเรือน ค่าเสื่อมอุปกรณ์ รวมไปถึงการจัดการระบบป้องกันโรคที่ดี จะเห็นได้ว่าทุกระบบมีส่วนสำคัญเท่ากันในระบบการผลิตสุกร สมดุลในการผลิตเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารฟาร์มต้องทำ ถ้าบริหารสมดุลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการผลิตได้ ต้นทุนที่เกิดขึ้นในฟาร์มสุกรจะต่ำลง ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“การจัดการภายในฟาร์มที่ดี จะช่วยลดต้นทุนได้ ต้องเน้นให้คนเลี้ยงเข้าใจกระบวนการเลี้ยงให้ได้มากที่สุด ต้องทำให้เขารู้อะไรต้องทำก่อน ทำหลัง อะไรสำคัญมาก สำคัญน้อย เมื่อเขารู้ก็จะจัดการได้ถูกจุด ประสิทธิภาพของหมูจะดี ต้นทุนก็จะต่ำลง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“ประสิทธิภาพการผลิตต้องทำให้ดีที่สุด ทุกระบบมีส่วนสำคัญเท่ากัน ทุกส่วนต้องสัมพันธ์กันบางอย่างถูกแต่ไม่ได้คุณภาพ ก็ไม่ทำให้ต้นทุนต่ำ บางอย่างราคาแพงแต่ใช้แล้วเปล่าประโยชน์ก็มี ทั้งในเรื่องการก่อสร้างฟาร์ม การทำพันธุ์ หรือการแยกเขตการเลี้ยง พวกนี้ต้องสมดุลกัน เมื่อสมดุลแล้วประสิทธิภาพการผลิตก็จะดี ต้นทุนมันจะต่ำลงมาเอง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการประสิทธิภาพการผลิตในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผล การดำเนินงานที่เด่นชัด แต่ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีจะทำให้ต้นทุนต่ำในการเลี้ยงสุกรต้นทุนการผลิตจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับประสิทธิภาพการผลิตเสมอ กล่าวคือถ้าประสิทธิภาพการผลิตดีต้นทุนในการเลี้ยงจะต่ำ แต่ถ้าประสิทธิภาพการผลิตออกมาไม่ดีต้นทุนในการเลี้ยงจะสูง ถ้าในการเลี้ยงสามารถที่จะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตออกมาดี ต้นทุนก็จะออกมาต่ำเสมอ

4) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงาน

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า การลดค่าแรงโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทน แรงงานในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีอัตราการเข้า-ออกของแรงงานค่อนข้างสูง เนื่องจากในการทำฟาร์มนั้นจำเป็นต้องมีความเข้มงวดในเรื่องของระบบการทำงานเพื่อเป็นการป้องกันโรคระบาด ซึ่งการเข้มงวดจะทำให้มีระเบียบวิธีในการปฏิบัติงานที่ยุงยาก ทำให้แรงงานหลายคนที่ไม่สามารถทำงานอยู่ในระยะยาวได้ ดังนั้นเมื่อทำงานในระยะยาวไม่ได้

จะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตมีปัญหา เพราะการเลี้ยงสุกรนั้นจำเป็นต้องใช้ทักษะในการทำงานหลายอย่าง ทั้งในเรื่องวิธีการให้อาหาร ปริมาณการให้อาหาร การควบคุมระบบระบายอากาศภายในโรงเรือน การดูแลสุขภาพสุกร และที่สำคัญคือทักษะในการดูแลป้องกันฟาร์มจากโรคระบาด ดังนั้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการใช้แรงงานและเพื่อป้องกันการเกิดการผิดพลาดจากการทำงานในวิธีการปฏิบัติงานที่สำคัญ จึงได้มีการนำเอาระบบอินเวอร์เตอร์ (Inverter) ระบบการให้อาหารอัตโนมัติ (Auto feed) มาประยุกต์ใช้ภายในฟาร์มเพื่อทำให้ลดความผิดพลาดที่จะเกิดการวิธีการปฏิบัติงานในเรื่องวิธีการให้อาหาร ปริมาณการให้อาหาร การควบคุมระบบระบายอากาศภายในโรงเรือน ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ค่าแรง ผมคิดว่ามันลดได้จากการใช้เทคโนโลยี ผมนำอินเวอร์เตอร์และระบบการให้อาหารอัตโนมัติมาใช้เพื่อลดต้นทุนการใช้คนในการทำงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“ปัจจุบันแรงงานที่ดีสามารถหาได้ยาก ในฟาร์มเมื่อก่อนการหมุนเวียนของคนงานจะสูงเพราะฟาร์มหมูนับมีกฎระเบียบเยอะ เพราะเรากลัวโรคระบาด ดังนั้นเพื่อไม่ให้มีปัญหาในการทำงานและลดต้นทุนค่าคนงาน เราจึงใช้ Auto feed ในฟาร์ม ตอนนี้ลดค่าแรงได้ 40% เลยถ้าเทียบจากเมื่อก่อน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงาน ฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีการกล่าวถึง แต่ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ ลดค่าแรงโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงานที่มีอัตราการเข้า-ออกของแรงงานค่อนข้างสูง ดังนั้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการใช้แรงงานและเพื่อป้องกันการเกิดการผิดพลาดจากการทำงานในวิธีการปฏิบัติงานที่สำคัญ จึงได้มีการนำเอา ระบบอินเวอร์เตอร์ (Inverter) ระบบการให้อาหารอัตโนมัติ (Auto feed) มาประยุกต์ใช้ภายในฟาร์มเพื่อทำให้ลดความผิดพลาดที่จะเกิดการวิธีการปฏิบัติงานในเรื่องวิธีการให้อาหาร ปริมาณการให้อาหาร การควบคุมระบบระบายอากาศภายในโรงเรือน

4.2.1.3 การสร้างความแตกต่างให้สินค้า

ฟาร์มสุกรแสวงหาความแตกต่างเพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยพยายามสร้างสินค้าหรือบริการในลักษณะที่ไม่เหมือนคู่แข่งให้เกิดคุณค่า (Value) ที่เพิ่มขึ้นแก่ลูกค้า ความแตกต่างของกระบวนการผลิต ความแตกต่างด้านการบริการหลังการขาย ความแตกต่างด้านคุณภาพมาตรฐานหรือภาพลักษณ์ ความแตกต่างด้านช่องทางการจำหน่าย ความแตกต่างด้านนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยี โดยหลักที่สำคัญของกลยุทธ์นี้จะต้องคิดหาความแตกต่างในตัวสินค้าหรือบริการไม่ให้ซ้ำกับผลิตภัณฑ์อื่นในตลาด หรือต้องมีนวัตกรรมใหม่มานำเสนอ ทำให้สินค้าหรือบริการดูโดดเด่นกว่าสินค้าหรือบริการของคู่แข่งในตลาด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลไว้ดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษา การสร้างความแตกต่างให้สินค้าของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลโดยแยกเป็นรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างด้านกระบวนการผลิต

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า ในฟาร์มสุกรขนาดเล็กจำนวนสุกรที่เลี้ยงก็จะน้อยไปด้วยตามขนาดของฟาร์ม จากข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นมีประชากรสุกร 90 – 400 ตัว ดังนั้นด้วย

จำนวนของสุกรที่น้อยทำให้ในกระบวนการผลิตนั้น สุกรแต่ละตัวจะได้รับการเลี้ยงและการดูแลได้ทั่วถึงดีกว่าฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ ทำให้คุณภาพของสุกรที่จำหน่ายออกไปมีคุณภาพที่ดี ขนาดของสุกรเวลาจำหน่ายมีความสม่ำเสมอสามารถจำหน่ายให้หมดภายในครั้งเดียวได้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ฟาร์มของผมมีขนาดเล็กนิดเดียว ถ้าจะต่างก็คงต่างที่ผมสามารถดูแลและเห็นหมูทุกตัว ถ้าเห็นทุกตัวหมูนั่นก็จะออกมาสวยเพราะผมดูแลมันเองกับมือได้ทุกตัว” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“ในการเลี้ยง เราเลี้ยงหมูด้วยตัวเองไม่ได้จ้างคนเลี้ยง หมูจะเสมอกัน ตอนขายมันก็ขายได้หมดทีเดียวเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่ได้มีความแตกต่างด้านกระบวนการผลิต จึงสรุปได้ว่า ในฟาร์มสุกรขนาดเล็กจะมีการสร้างความแตกต่างด้านกระบวนการผลิตคือ สุกรแต่ละตัวจะได้รับการเลี้ยงและการดูแลได้ทั่วถึงดี ทำให้คุณภาพของสุกรที่ขายออกไปมีคุณภาพที่ดี ขนาดของสุกรเวลาขายมีความสม่ำเสมอสามารถขายให้หมดภายในครั้งเดียวได้ ซึ่งในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัดในเรื่องความแตกต่างด้านกระบวนการผลิต

2) ความแตกต่างด้านการบริการ

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่พบว่า เมื่อเลี้ยงสุกรจนโตเต็มที่พร้อมจำหน่ายทางฟาร์มจะมีบริการขายและส่งสุกรไปจนถึงโรงเชือดของลูกค้าโดยที่ลูกค้าไม่ต้องนำรถมารับสุกรเองที่ฟาร์มสุกร การบริการในเรื่องขนส่งนี้จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าไม่ต้องเสียเวลาในการมาซื้อและขนส่งสุกรเอง ทำให้ลูกค้ามีเวลาพักผ่อนจากการขายในช่วงเวลากลางคืนหรือมีเวลาไปทำอย่างอื่นได้ และนอกเหนือจากนั้นการบริการของฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ที่แตกต่างอีกคือการมีโรงเชือดเป็นของตนเองทำให้นอกจากจะมีการบริการส่งในรูปแบบสุกรมีชีวิตแล้วยังมีบริการเชือดสุกรและส่งสุกรในรูปแบบสุกรชำแหละให้กับลูกค้าที่ต้องการสุกรชำแหละพร้อมจำหน่ายอีกด้วย ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ผมมองในเรื่องของการขาย ฟาร์มผมมีบริการขายหมูให้ลูกค้า โดยการส่งถึงที่โรงเชือด ลูกค้าไม่ต้องเสียเวลามาจับหมูที่ฟาร์มเรา เอาเวลาไปทำอย่างอื่นได้เลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“การแข่งขันปัจจุบันถ้าเราไม่ทำตัวให้ต่าง เราก็ขายไม่ได้ ผมขายหมูให้ลูกค้าโดยการบริการส่งให้ถึงโรงเชือด ถ้าลูกค้าต้องการหมูชำแหละหรือหมูชิ้นส่วนผมมีโรงเชือดและร้านจำหน่ายเนื้อหมูเอง ทำให้ผมมีทางเลือกให้กับลูกค้าในการเลือกซื้อได้หลายแบบ สามารถเข้าถึงลูกค้าได้หลายกลุ่ม ผมว่ามันต้องทำให้ต่างนะถึงจะได้เปรียบคนอื่น” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“บริการในการขายและหลังการขายที่ส่งถึงที่แล้วยังรับประกันคุณภาพเนื้อ ถ้าเนื้อเชือดออกมาแล้วมีปัญหา เราจะทำการเคลมเป็นส่วนลดให้ในบิลถัดไป” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ความแตกต่างด้านการบริการในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด แต่ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่พบว่า ทางฟาร์มจะมีบริการขายและส่งสุกรไปจนถึงโรงเชือดของลูกค้า ทำให้ลูกค้ามีเวลาพักผ่อนจากการขายในช่วงเวลากลางคืนหรือมีเวลาไปทำอย่างอื่นได้ และการมีโรงเชือดเป็นของตนเองทำให้นอกจากจะมีการบริการส่งในรูปแบบสุกรมีชีวิตแล้วยังมีบริการเชือดสุกรและส่งสุกรในรูปแบบสุกรชำแหละให้กับลูกค้าที่ต้องการสุกรชำแหละพร้อมจำหน่าย

3) ความแตกต่างด้านคุณภาพมาตรฐาน

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดกลาง พบว่า การทำฟาร์มเพื่อเลี้ยงสุกรในอดีตที่ผ่านมาไม่ได้มีข้อกำหนดที่มากมายนักในการที่จะสร้างฟาร์มสุกรขึ้นมาสักแห่ง แต่ในปัจจุบันมีข้อบังคับในการสร้างฟาร์มสุกร คือต้องได้รับการยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสมกับการเลี้ยงสุกร และมีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอต่อการเลี้ยงสุกร อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ มีพื้นที่ขนาดเพียงพอเหมาะสมในการเลี้ยงสุกรไม่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสุขภาพสุกร มีรั้วหรือแนวกันธรรมชาติที่สามารถควบคุมการเข้าออกของคนและสัตว์ต่าง ๆ จากภายนอกได้ แยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นส่วน ส่วน เช่น พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ที่เก็บอาหารสัตว์ พื้นที่สำหรับสุกรป่วย พื้นที่ทำลายซาก และพื้นที่จำหน่ายสุกร (แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร, 2558) ซึ่งในฟาร์มสุกรขนาดกลางส่วนใหญ่ก็ได้มีการทำข้อตามข้อบังคับของกรมปศุสัตว์ ทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มสุกรจากกรมปศุสัตว์ นอกจากนั้นยังมีการขอรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าในเรื่องของฟาร์มปลอดโรคอหิวาต์แอฟริกันในสุกร ความแตกต่างนี้จะสร้างคุณค่าให้กับฟาร์มสุกรขนาดกลางได้คือ สามารถเคลื่อนย้ายสัตว์ไปขายในท้องที่ต่างจังหวัดหรือสามารถส่งสุกรออกขายนอกประเทศได้ ความแตกต่างนี้จึงสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในด้านการขายให้กับฟาร์มขนาดกลางได้เป็นอย่างมาก ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ฟาร์มปัจจุบันการก่อสร้างมันยากมาก ต้องขออนุญาตเยอะแยะมากมาย ทั้งหลวงทั้งชาวบ้าน เพราะฉะนั้นสร้างแล้วมันต้องทำให้จบ ผมเลยขอมาตรฐานฟาร์ม ผมมีใบนี้แล้วมันได้เปรียบตรงการเคลื่อนย้ายหมู ไปต่างจังหวัดหรือส่งออกได้” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ความแตกต่างที่กำลังฮิตและดังในตอนนี้เลย ผมส่งเลือดตรวจขอใบรองเป็นฟาร์มปลอดโรค ASF (โรคอหิวาต์แอฟริกันในสุกร) ทำให้ผมมีแต้มต่อในการเคลื่อนย้ายหมูไปขายต่างพื้นที่ได้ ที่ไหนได้ราคาดีกว่าผมก็ส่งไปขาย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า มีการทำการรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเช่นเดียวกันกับฟาร์มขนาดกลาง แต่ฟาร์มสุกรขนาดใหญ่ในรายที่มีโรงเชือดเป็นของตนเองจะมีการยื่น

มาตรฐานของเนื้อสุกรที่มีการแปรรูปเพิ่มเติม ทำให้มีมาตรฐานการรับรองสินค้าจากฟาร์มไปโรงเชือด และมีมาตรฐานการรับรองเนื้อสะอาดถูกสุขอนามัยเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้าและผู้บริโภคเนื้อสุกร ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“มาตรฐานโรงเชือดคืออีกหนึ่งอย่างที่เราทำเพิ่มมาจากมาตรฐานฟาร์ม เพราะจะต้องใช้ในการประกอบการจดทะเบียนโรงฆ่าสัตว์” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ผมมีมาตรฐานฟาร์มครบ และก็ส่งปัสสาวะและเลือดไปตรวจเพื่อขอใบรับรองปลอดโรค มีเอกสารพวกนี้จะขายไปไหนก็ง่าย ไม่ต้องแอบวิ่งรถไปส่งเวลาขายหมูโดนจับมา มันไม่คุ้ม” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ความแตกต่างด้านคุณภาพมาตรฐานในฟาร์มนั้นพบเพียง ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้นคือ การสร้างฟาร์มสุกรต้องได้รับการยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสมกับการเลี้ยงสุกร ทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มสุกรจากกรมปศุสัตว์ นอกจากนั้นยังมีการขอรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าในเรื่องของฟาร์มปลอดโรคคอหิวด์แอฟริกัน ทำให้สามารถเคลื่อนย้ายสัตว์ไปขายในท้องที่ต่างจังหวัดหรือสามารถส่งสุกรออกขายนอกประเทศได้ โดยที่ฟาร์มขนาดใหญ่มีโรงเชือดเป็นของตนเองจะมีการยื่นมาตรฐานของเนื้อสุกรที่มีการแปรรูปเพิ่มเติมทำให้มีมาตรฐานการรับรองสินค้าจากฟาร์มไปโรงเชือด และมีมาตรฐานการรับรองเนื้อสะอาดถูกสุขอนามัยเป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้าและผู้บริโภค

4) ความแตกต่างด้านช่องทางการจำหน่าย

ในฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า ในการจำหน่ายสุกรตามวัฏจักรการจำหน่ายสุกรนั้นเราสามารถจำหน่ายสุกรได้ 2 ประเภท คือ จำหน่ายลูกสุกรและจำหน่ายสุกรขุน โดยที่การจำหน่ายสุกรขุนนั้นจะเป็นการจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์สุดท้ายของการเลี้ยง คือจำหน่ายเป็นสุกรมีชีวิตทั้งตัวแล้วให้ลูกค้าดำเนินการเชือดเอง หรือส่งเข้าโรงเชือดของตนเอง แล้วทำการเชือดสุกรเป็นชำสุกรชำแหละหรือชิ้นส่วนสุกรส่งจำหน่ายให้กับลูกค้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง หรือจำหน่ายผ่านผู้จำหน่ายเนื้อสุกรตามเขียงเนื้อสุกรตามตลาดทั่วไปไปจำหน่ายต่อ รวมไปถึงมีการจัดจำหน่ายเนื้อสุกรผ่านร้านจัดจำหน่ายของฟาร์มให้ผู้บริโภคมาซื้อได้เองโดยตรง ดังนั้นการที่ฟาร์มขนาดใหญ่ที่มีโรงเชือดเป็นของตนเอง จะเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับฟาร์มของตนเองที่จะสามารถส่งถึงมือผู้บริโภคได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือจำหน่ายผ่านผู้จำหน่ายเนื้อสุกรตามเขียงเนื้อสุกรตามตลาดทั่วไป ความแตกต่างในด้านช่องทางการจำหน่ายที่มีโรงเชือดและสามารถจัดจำหน่ายเนื้อสุกรผ่านร้านจำหน่ายเนื้อสุกรของตนเองได้โดยตรง จะเป็นอีกหนึ่งอย่างที่เราสร้างผลกำไรให้กับฟาร์ม ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราทำโรงเชือดเองดังนั้นตรงนี้เป็นจุดได้เปรียบคู่แข่ง เพราะเรามีร้านจำหน่ายชิ้นส่วนสุกรเองภายในพื้นที่ ทำให้ต่อให้ราคาสุกรจะสูงหรือต่ำ เราก็สามารถบริหารสต็อกหมูของเราได้ อีกส่วนที่สำคัญเมื่อเรามีที่จำหน่ายสุกรเอง ทำให้เราไม่ต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง หรือแม่ค้าเขียงหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ความแตกต่างด้านช่องทางจำหน่ายในฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด แต่ฟาร์มขนาดใหญ่พบว่าการมีโรงเชือดเป็นของตนเอง เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้กับฟาร์มของตนเองที่จะสามารถส่งถึงมือผู้บริโภคได้โดยตรงผ่านร้านค้าของตนเอง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางหรือจำหน่ายผ่านผู้จำหน่ายเนื้อสุกรตามเขียงเนื้อสุกรตามตลาดทั่วไป

4.2.2 กลยุทธ์ด้านสังคม

ในกลยุทธ์ด้านสังคมนั้นสามารถแบ่งกิจกรรมหลักออกเป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) การประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การบริจาคเพื่อการกุศล และ 3) การอาสาช่วยเหลือชุมชน ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 การประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การประกอบกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของฟาร์มสุกร ต้องประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณ ตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และการประกอบกิจการด้วยความเป็นธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพร้อมจะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะช่วยให้การดำเนินกิจการเป็นการสร้างความสำเร็จและประโยชน์สุข ซึ่งจะเป็นผลดีต่อความยั่งยืนของกิจการฟาร์มสุกร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษา การประกอบธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลโดยแยกเป็นรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1) การลดการใช้ยาปฏิชีวนะ

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า มีการลดการใช้ยาปฏิชีวนะการในดูแลและรักษาอาการป่วยของสุกร เนื่องจากการที่ฟาร์มขนาดเล็กมีประชากรสุกรจำนวนน้อย ทำให้การดูแลสุกรมีความทั่วถึงสามารถเข้าถึงและเห็นสุกรทุกตัวในทุกวัน ดังนั้นด้วยการดูแลที่ดีจะเป็นส่วนสำคัญทำให้สุขภาพของสุกรภายในฟาร์มมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วยง่าย เมื่อสุกรไม่เจ็บป่วยจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้ยาปฏิชีวนะในการรักษาสุกร อย่างไรก็ตาม หากสุกรเจ็บป่วยการใช้ยาที่มีความจำเป็นในช่วงเวลาของการผลิตเพราะถ้าไม่ใช้จะทำให้ความรุนแรงของโรคเพิ่มขึ้นและการเจริญเติบโตลดลง แต่สามารถลดการตกค้างของยาปฏิชีวนะก่อนที่จะมีการส่งต่อไปยังผู้บริโภคได้ ด้วยการงดใช้ยาตามกำหนดก่อนการขายสุกร ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ลดการใช้อันนี้ลดต้นทุนได้ด้วย คนซื้อหมูเราไปกินก็สบายใจ คนในพื้นที่จะทราบกันดีว่าที่ฟาร์มผมแทบไม่ใช้ยารักษาหมูเลย หมูผมเลยขายง่าย” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“สำคัญะเรื่องนี้ถ้าเราไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมันก็อยู่กันยากที่ฟาร์มจะพยายามไม่ใช้ยาในการรักษาแต่จะเน้นการดูแลสุขภาพและสิ่งแวดล้อมให้ดี พอหมูอยู่ดีสะอาด

มันก็ไม่ป่วย ไม่ต้องใช้ยา แต่มันก็มีบ้างที่มันป่วยแต่ก็รักษาตามอาการและไม่ใช้ยาก่อนจะขายหมู เดียวมันตกค้ำ ถ้ามันโตแล้วป่วยจะคัดขายเลย ไม่ฉีดยา” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่ได้มีการกล่าวถึงการลดการใช้ยาปฏิชีวนะ จึงสรุปได้ว่า การลดการใช้ยาปฏิชีวนะพบเฉพาะในฟาร์มขนาดเล็กที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น ทั้งนี้ก่อนการส่งสุกรจำหน่ายไปยังผู้บริโภคนั้นผู้ประกอบการจะงดการใช้ยาตามกำหนดเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยของเนื้อสุกร

2) การงดใช้สารเร่งเนื้อแดง

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายเน้นความสำคัญในด้านความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหาร โดยจะต้องดำเนินการผลิตสินค้าทางการเกษตรและอาหารให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัยเพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค จากนโยบายข้างต้นกรมปศุสัตว์ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 โดยกรมปศุสัตว์มีอำนาจบังคับครอบคลุมทั้งผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้นำเข้าอาหารสัตว์ ตลอดจนถึงฟาร์มเลี้ยงสุกร (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2552) และจากการที่ผู้เลี้ยงสุกรส่วนหนึ่งมีการลักลอบใช้สารเร่งเนื้อแดง ผสมในอาหารสัตว์เพื่อปรับปรุงคุณภาพซากสุกรให้มีเนื้อแดงเพิ่มขึ้นและไขมันลดลงซึ่งทำให้เกิดการตกค้ำในเนื้อสุกร เพื่อตอบสนองค่านิยมในการบริโภคเนื้อสุกรของคนไทยที่มีความเชื่อว่าเนื้อสุกรที่สีแดงสดใสมีความน่ารับประทาน ทำให้ร้านขายเนื้อสุกรต้องการสุกรขุนที่นำมาฆ่าชำแหละแล้วเนื้อที่ได้ต้องมีสีแดงและไขมันบาง แต่สารเร่งเนื้อแดงก่อให้เกิดผลข้างเคียงต่อตัวสัตว์ทำให้สัตว์เกิดอาการหัวใจเต้นเร็วขึ้นในสัตว์บางชนิดอาจพบการตายของกล้ามเนื้อหัวใจ นอกจากนี้การสร้างความร้อนในตัวสัตว์ที่เพิ่มขึ้น มีผลทำให้สัตว์ทนต่อความร้อนได้ลดน้อยลงและอาจเกิดภาวะเครียดจากความร้อน (Heat stress) ได้ สำหรับในคนผลข้างเคียงคือ ทำให้กล้ามเนื้อโครงร่างสั่นกระตุก ขนลุก หัวใจเต้นเร็ว ปวดศีรษะ ถ้าหากได้รับในปริมาณสูงจะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน (ภณทิลา จันทพัฒน์, 2559; อ้างอิงจาก Renoid and Prasdel, 1982) ทำให้ฟาร์มสุกรได้ตระหนักถึงข้อบังคับในการห้ามใช้สารเร่งเนื้อแดง

ฟาร์มทุกขนาดได้ให้ความสำคัญในการงดใช้สารเร่งเนื้อแดงในการเลี้ยงสุกร เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและไม่ทำให้เกิดโทษต่อผู้บริโภค ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“สารเร่งเนื้อแดง ปศุสัตว์เขาห้ามใช้มันไม่ดีต่อหมูเราและคนกิน ฟาร์มอื่นผมไม่รู้ว่าเขายังใช้กันไหม แต่ฟาร์มผมไม่ใช้สารเร่งเนื้อแดงเลยในการเลี้ยง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“คงจะเป็นการรับผิดชอบต่อเลี้ยงที่ไม่ใช้สารเร่งเนื้อแดง เมื่อก่อนผมก็เคยใช้นะ แต่พอเลี้ยงไปแล้วหมูมันตายง่าย ผมก็เลิกใช้ และเลิกมานานแล้ว” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่ฟาร์มจะงดใช้สารเร่งเนื้อแดง มันอันตรายต่อหมูและคน เพราะฉะนั้นเราจะไม่ใช้อาหารที่มีส่วนผสมของสารเร่งเนื้อแดงโดยเด็ดขาด” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“คงจะเป็นเรื่องสารเร่งเนื้อแดง อันตรายมากฟาร์มไหนใช้หรือเปล่าไม่รู้ แต่ผมไม่ใช่เลย คนกินเข้าไปนี้มีผลตกค้างในร่างกายเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นมาตรฐานที่ฟาร์มต้องทำ สิ่งที่เขาไม่ได้เลย เพราะมันกระทบคนหมู่มากคือ ต้องไม่ใช่สารเร่งเนื้อแดง ถ้าไม่ทำข้อนี้ผิดทั้งกฎหมาย ผิดทั้งจรรยาบรรณในการทำฟาร์มหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

“เราอยากได้หมูที่สวย เนื้อแดงดีนะ แต่เราจะไม่ใช้สารเร่งเนื้อแดงแน่นอน ถ้าซื้อหมูจากฟาร์มเรามั่นใจเรื่องสารตกค้างได้ว่าไม่มีแน่นอน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาดให้ความสำคัญกับการงดการใช้สารเร่งเนื้อแดง ในสุกรซึ่งเป็นสารที่ผิดกฎหมายและส่งผลกระทบต่อตัวสุกร รวมไปถึงผู้ที่บริโภคเนื้อสุกรอันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของฟาร์ม

3) การมีความรับผิดชอบต่อพนักงานภายในฟาร์ม

พนักงานภายในฟาร์มคือทรัพยากรบุคคลที่มีค่า ดังนั้นการยกระดับศักยภาพและคุณภาพชีวิตของพนักงานอย่างต่อเนื่องจะเป็นแรงจูงใจและช่วยกำลังใจในการทำงาน มีการกำหนดโครงสร้างค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมสอดคล้องตามความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน และปรับปรุงและจัดหาสวัสดิการที่ดีเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่พบว่า พนักงานในฟาร์มทุกคนซึ่งประกอบด้วยผู้จัดการฟาร์ม สัตวบาล พนักงานธุรการ พนักงานบัญชี แม่บ้าน คนงานเลี้ยงสุกร ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและมีสวัสดิการที่เหมาะสม โดยฟาร์มทั้งสองขนาดมีการกำหนดหลักเกณฑ์ค่าตอบแทนตามกฎหมายค่าแรงงานขั้นต่ำและตามตำแหน่งหน้าที่ที่ฟาร์มได้กำหนดไว้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“คนงานในฟาร์มเราต้องเลี้ยงให้ดี เงินเดือนก็ให้ตามกฎหมายนะตอนนี้ก็รับเดือนละ 10,000 บาท ยังไม่รวมโบนัสตามความสามารถที่เลี้ยงได้ หมูตายน้อยก็ได้เงินเพิ่ม เรามีบ้านพักให้คนงานด้วยเราจ้างคู่ครัวเมียมาทำงานก็ให้พักห้องเดียวกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M3, 2563: สัมภาษณ์)

“ลูกน้องในฟาร์ม ต้องได้รับเงินที่เพียงพอ อยู่ได้เขาอยู่ได้ฟาร์มก็รอด เรามีสวัสดิการและโบนัสให้กับทุกคน โดยให้ตามหน้าที่งานแต่ละคน มีบ้านพักให้แล้วแต่บางคนก็อยู่ บางคนที่กลับบ้านเราไม่ห้ามแต่ถือว่าเราให้สวัสดิการแล้ว นอกนั้นเราก็มีอาหารกลางวันเลี้ยงลูกน้องนะ ทำงานฟาร์มออกนอกฟาร์มมันลำบาก ต้องหาไว้ให้เขา” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า การกำหนดโครงสร้างค่าแรงงานนั้นปรากฏอยู่เพียงในฟาร์ม ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ที่กำหนดให้พนักงานภายในฟาร์มได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเหมาะสม มีสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนดและตามโครงสร้างตำแหน่งงานที่ฟาร์มได้กำหนด

4) การมีความรับผิดชอบต่อสังคมภายนอก

ฟาร์มสุกรเป็นธุรกิจที่หลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจกระทบกับสังคมได้ยาก โดยพิจารณาตั้งแต่กระบวนการเลี้ยง การปล่อยกลืน ของเสีย ดังนั้นถ้าจะทำให้ธุรกิจอยู่ร่วมกับสังคมได้ ต้องอาศัยความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจสูงมาก

ฟาร์มทุกขนาดพยายามลดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนด้วยการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนการก่อสร้างฟาร์ม และรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนตามที่กรมปศุสัตว์ได้กำหนดก่อนการลงทุนสร้างฟาร์มสุกร อีกทั้งหลังจากเมื่อสร้างฟาร์มเสร็จและขณะที่ยังเลี้ยงอยู่ก็มีการติดตามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงสามารถมาทำงานภายในฟาร์มเพื่อเป็นการสร้างรายได้ โดยสนับสนุนการจ้างงานด้วยการบรรจุให้เป็นคนงานประจำและ/หรือคนงานชั่วคราว โดยพิจารณาจากความสามารถและความถนัด

นอกจากนี้ฟาร์มขนาดใหญ่ยังรับผิดชอบต่อลูกค้าด้วยการจำหน่ายสุกรที่ได้มาตรฐาน เพราะมีกระบวนการควบคุมคุณภาพอย่างเข้มงวดและต่อเนื่องอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีการกำหนดราคาจำหน่ายสุกรที่เหมาะสมตามคุณภาพและมาตรฐานของสุกร ตลอดจนมีการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าที่เป็นธรรมและยืดหยุ่นตามความจำเป็นของลูกค้าเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมทั้งสองฝ่าย เช่น ระยะเวลาการให้เครดิต การให้ส่วนลดทางการค้า

และสุดท้ายฟาร์มขนาดใหญ่ยังรับผิดชอบต่อหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการปฏิบัติตามข้อกำหนดของภาครัฐตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง เช่น การขออนุญาตประกอบธุรกิจอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การทำใบอนุญาตเคลื่อนย้ายสัตว์ การจ่ายภาษีประจำปี การดำเนินการเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขภายในฟาร์ม ต้องไม่แจ้งฝ่าฝืนละเลย ดังรายละเอียดทำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ก่อนทำฟาร์มผมจะถามชาวบ้านใกล้เคียงก่อนว่าให้ทำฟาร์มได้ไหม ถึงหมูน้อยแต่ก็ต้องทำ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

“เริ่มต้นเลยเราต้องแสดงความโปร่งใสที่จะรับผิดชอบต่อสังคมรอบข้างก่อน เราต้องทำประชาพิจารณ์ในการก่อสร้างฟาร์มให้ถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งมันเหมือนประกาศให้ชาวบ้านได้รู้ว่าเราจะทำฟาร์ม ถ้าเขาค้นเราก็มองไม่ได้สร้าง สิ่งนี้ต้องทำเป็นเรื่องแรก พอเราสร้างเสร็จก็จะต้องฟังความเห็นชาวบ้าน ว่าเขาอยากได้อะไร เขาต้องการอะไร เราไปทำอะไรให้เขาเดือดร้อนไหม ถ้าเราผิดก็กลับมาแก้ไข” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“คนงานที่ฟาร์มทั้งหมดเป็นคนในหมู่บ้านเลย เราอยากให้เขาได้มีงานทำ อยากให้คนในหมู่บ้านมีรายได้ เรามาสร้างฟาร์มใกล้มันคงกระทบไม่มากนักน้อย การให้เขามาทำงานกับเรา ก็คงสร้างประโยชน์ให้ชุมชนด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“ฟาร์มเราขนาดมันใหญ่จะทำอะไรชุมชนต้องรับรู้ ไม่สร้างปัญหาให้เขา เราแสดงความรับผิดชอบต่อชุมชน ตั้งแต่สร้างฟาร์ม ทำประชาพิจารณ์ ขออนุญาตเทศบาล กอง

สิ่งแวดล้อม เราขอหมด ถ้ามีปัญหาเราก็ให้ชุมชนมาตรวจสอบร่วมกัน ชุมชนอยู่ได้ฟาร์มก็อยู่ได้ ต้องรับผิดชอบช่วยกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“นอกจากชุมชนแล้วสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือ ลูกค้า เราเลี้ยงหมูแล้วก็ต้องขาย ถ้าเราทำฟาร์มที่เอาเปรียบลูกค้า ในเรื่องราคาและคุณภาพ ก็ไม่มีใครซื้อหมูเรา เราจึงโฟกัสกับส่วนนี้ด้วย ลูกค้าต้องได้ของดี พอใจในราคา สามารถเคลมหมูได้เมื่อของมีปัญหา เรามีฝ่ายขายคอยดูแลเรื่องนี้” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“หน่วยงานหลวงก็ต้องไม่ไปทำให้เขาเดือดร้อนนะ กติกาเขาเขียนว่ายังไง เราต้องทำตาม ถ้าเราไม่ทำตาม มันก็ฝ่าฝืนกฎหมาย มันก็จะไปกระทบชาวบ้านด้วย ถ้าเราฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น พรบ.การประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ถ้าเราทำไม่ได้ ก็ไม่รับผิดชอบต่อภาครัฐ ซึ่งมันก็จะกระทบกับชุมชนด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาดให้ความสำคัญกับการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนการก่อสร้างฟาร์มและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนทั้งก่อนและหลังก่อสร้างฟาร์มเสร็จ ทั้งนี้ยังเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงสามารถมาทำงานภายในฟาร์มเพื่อเป็นการสร้างรายได้ โดยสนับสนุนการจ้างงานด้วยการบรรจุให้เป็นคนงานประจำและ/หรือคนงานชั่วคราว นอกจากนี้ฟาร์มขนาดใหญ่ยังรับผิดชอบต่อลูกค้าด้วยการจำหน่ายสุกรที่ได้มาตรฐาน มีการกำหนดราคาจำหน่ายสุกรที่เหมาะสมตามคุณภาพและมาตรฐานของสุกร ตลอดจนมีการกำหนดเงื่อนไขทางการค้าที่เป็นธรรมยืดหยุ่นตามความจำเป็นของลูกค้าเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมทั้งสองฝ่าย และฟาร์มยังรับผิดชอบต่อหน่วยงานภาครัฐด้วยการปฏิบัติตามข้อกำหนดของภาครัฐตลอดจนข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกประการ

4.2.2.2 การบริจาคเพื่อการกุศล

การบริจาคเพื่อการกุศลทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเสนอเงินสดให้กับวัด โรงเรียน ชุมชน หรือการบริจาคให้เป็นสิ่งของ เช่น เสื้อผ้า อาหารและการก่อสร้างที่พักอาศัย เป็นต้น จากผลการศึกษาพบ การบริจาคเพื่อการกุศลที่ฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีให้ความช่วยเหลือวัด ชุมชน โรงเรียน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในฟาร์มทุกขนาด พบว่า การบริจาคช่วยเหลือวัด การบริจาคให้กับชุมชนและการบริจาคให้กับโรงเรียน โดยการบริจาคช่วยเหลือวัดเป็นผลจากประทับใจและความศรัทธารวมไปถึงเพื่อให้ฟาร์มของตนเองสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ ฟาร์มสุกรทุกขนาดส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการบริจาคเงินให้กับวัดโดยจะร่วมทำบุญผ่านการทำผ้าป่าหรือทอดกฐินในทุกปี ส่วนจำนวนเงินที่บริจาคก็มีตั้งแต่หลักพันบาทไปจนถึงหลักหมื่นบาท ตามสถานภาพทางการเงินของแต่ละฟาร์มโดยให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อว่าการบริจาคทรัพย์สินให้กับวัดจะช่วยให้การประกอบกิจการฟาร์มเจริญรุ่งเรืองขึ้น

ส่วนการบริจาคให้กับชุมชน สามารถแยกออกได้เป็นการบริจาค 2 รูปแบบ คือ การบริจาคเป็นเงินและการบริจาคเป็นส่วนลดในการซื้อสุกร ซึ่งจาก 2 รูปแบบนี้จะมีวิธีการบริจาคแตกต่างกันดังนี้

1) การบริจาคเงิน ผู้ประกอบการจะบริจาคในส่วนที่เป็นกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การจัดกีฬาสัมพันธ์ภายในชุมชน การจัดกิจกรรมหมู่บ้านเช่น งานลอยกระทง งานสงกรานต์ งาน

ปีใหม่ งานพัฒนาชุมชน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ของหมู่บ้าน กิจกรรมแบบนี้ทางฟาร์มจะบริจาคให้ในรูปแบบของเงิน

2) การบริจาคเป็นส่วนลดในการซื้อสุกร เช่น งานบุญหมู่บ้าน งานบวช งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ เมื่อภายในชุมชนมีการกิจกรรมแบบนี้ ทางฟาร์มก็จะช่วยเหลือในรูปแบบของการให้ส่วนลดในการซื้อสุกร จะเป็นการลดครั้งราคาหรือบริจาคให้ทั้งตัวแล้วแต่ความสำคัญและการรู้จักสัมพันธ์กันของคนในชุมชนกับฟาร์ม และสุดท้ายคือการบริจาคให้กับโรงเรียน ผู้ประกอบการจะบริจาคเงินเป็นทุนการศึกษาและบริจาคอุปกรณ์การเรียน สื่อการสอนให้กับโรงเรียนในชุมชนที่ตั้งฟาร์ม โดยจะบริจาคในช่วงเปิดเทอมในทุกปีการศึกษา แต่เงินและอุปกรณ์ที่บริจาค่นั้นจะแล้วแต่ผลประกอบการธุรกิจในแต่ละปี ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“หมูเรามีไม่เยอะ รายได้ก็พอเลี้ยงครอบครัว ก็ไม่ได้บริจาคอะไรเต็มที่ที่มีทำบุญที่วัด ตามโอกาสหรือเทศกาลต่าง ๆ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“อยากบริจาคช่วยทุกทีนะ แต่กำลังทรัพย์ไม่เยอะ ถ้าจะบอกว่าบริจาคก็คงเป็นการช่วยทำบุญที่วัดและร่วมบริจาคช่วยงานหมู่บ้านมากกว่า” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

“บริจาคให้วัดทุกปีครับ ตามงานบุญวัดทั่วไป บุญกฐิน ผ้าป่า ผมจะเป็นตัวแทนชุมชนในการทำบุญและก็บริจาคเองด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“ก็มีบริจาคเพิ่มเติมให้หมู่บ้านเวลาจัดกิจกรรมภายในชุมชน เช่นงานกีฬา งานปีใหม่ เขาจัดกิจกรรม มาขอบริจาคเราก็กายเป็นเงินไป” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนมากจะบริจาคหมู หรือส่วนลดราคาหมู เพราะผมจะไม่เน้นบริจาคเป็นตัวเงิน แต่ให้ในรูปแบบหมูไปเลย ชาวบ้านจะได้ใช้ประโยชน์ลดเงินเวลาจัดงาน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“งานบวช งานศพ งานแต่ง ผมช่วยหมดเลย แต่จะให้เป็นส่วนลดหมูนะครับ ขายให้ครึ่งราคา ถือว่าช่วยชาวบ้านด้วยกัน ปีหนึ่งมันก็ไม่เยอะหรอก แต่ก็แล้วแต่นะ ถ้าคนสนิทมากหรือบ้านอยู่ใกล้ฟาร์มก็ลดให้เยอะหน่อย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่ไม่ลืมนะต้องให้วัด งานบุญกฐิน บุญผ้าป่า ทำทุกปี ไม่มีพลาด บางครั้งทำที่วัดใกล้ฟาร์มแล้ว ก็ยังมีไปทำวัดอื่นที่ผมศรัทธาอีก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ทุกปีจะทำให้วัด กับ โรงเรียนในชุมชนนั้น เรามาทำธุรกิจใกล้บ้านเขา เราต้องตอบแทนเขาคืน ให้มากไม่ได้ก็ให้น้อย อย่างวัดงานบุญก็ช่วยตลอด อย่างโรงเรียนก็ให้ทุน ให้สื่อการสอน ตอนเปิดเทอมทุกปี ทำแล้วมันก็สุขใจ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาดให้ความสำคัญการบริจาคช่วยเหลือองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน เช่น วัด ชุมชน โรงเรียน โดยอาจบริจาคในรูปแบบตัวเงิน และมีใช้ตัวเงิน เช่น สิ่งของ

4.2.2.3 การอาสาช่วยเหลือชุมชน

การอาสาช่วยเหลือชุมชนเป็นการทำประโยชน์ต่อชุมชนด้วยความเต็มใจ และทำเพื่อผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนไม่ว่าจะเป็นเวลา กำลังกายกำลังใจและกำลังกาย เช่น การสอนหนังสือให้แก่เด็กการปรับปรุงทัศนียภาพของชุมชน การปลูกป่าต้นไม้นเฉลิมพระเกียรติ การช่วยเหลือกิจกรรมที่วัด การเป็นอาสาสมัครของชุมชนในการช่วยเหลือชุมชน การสร้างบ้านให้คนชราที่ยากจน การช่วยเหลือคนที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาให้มีทุนเรียน เป็นต้น ซึ่งนอกจากทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมแล้วยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้รับ เป็นการกระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือต่อกันไปเป็นห่วงโซ่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองได้ทั้งสองฝ่ายรวมทั้งยังเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

จากผลการศึกษาพบว่า การอาสาช่วยเหลือชุมชนฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีมี 2 ลักษณะคือ 1) การอาสาช่วยเหลือที่เป็นการทำประโยชน์ให้ชุมชน 2) กิจกรรมอาสาที่เป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การอาสาช่วยเหลือที่เป็นการทำประโยชน์ให้ชุมชน

กิจกรรมอาสาของฟาร์มทุกขนาดนั้น ได้แก่ การปรับปรุงทัศนียภาพของชุมชน การปลูกป่าต้นไม้นเฉลิมพระเกียรติ การช่วยเหลือกิจกรรมที่วัด การเป็นอาสาสมัครของชุมชนในการช่วยเหลือชุมชน โดยที่ในการอาสาช่วยเหลือชุมชนนั้นผู้ลงมือทำกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นเจ้าของฟาร์มและพนักงาน ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการร่วมมือกับชาวบ้านในชุมชนในการอาสาทำกิจกรรม ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ก็มีช่วยบ้าง เราลงแค่นี้แรงแค่นี้สบาย จริง ๆ เราอยู่ในชุมชนเดียวกันอะไรทำได้ก็ช่วยกัน ส่วนใหญ่ก็เป็นการทำความสะอาดหมู่บ้าน หรือโครงการปลูกป่าถวายในหลวง เวลามีงานพวกก็ไปช่วยกันครับ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

“ปกติในหมู่บ้านก็เป็นผู้แทนทำงานอาสาอยู่แล้ว งานวัด งานโรงเรียน งานหมู่บ้านถ้ามีกิจกรรมอะไรให้ช่วย ไม่ติดปัญหาช่วยเหลือตลอดถ้าไม่ติดธุระจริง ๆ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

“ไปตลอดนะครับ เวลาว่างจากการทำงานฟาร์มในชุมชนเขามีอะไรให้ช่วยก็ไปหมดนะ ดิฉันก็ได้อีกได้มีเพื่อน ๆ พุดคุยในขณะที่ทำงานด้วย งานวัด งานหมู่บ้าน ช่วยเหลือตลอด” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนมากจะให้ลูกน้องในฟาร์มไป แต่เราก็ส่งคนไปช่วยตลอดนะเวลาที่มีกิจกรรมของชุมชน หรือวัดก็ตาม” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“เราไม่ได้ไปนะส่วนใหญ่ จะส่งตัวแทนไปงานวัดจะเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนเรามันชุมชนเล็ก ๆ ไม่ได้มีงานมากมายนัก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M3, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาดให้ความสำคัญการอาสาช่วยเหลือที่เป็นการทำประโยชน์ให้ชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัยให้ดีขึ้น

2) กิจกรรมอาสาที่เป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลางไม่ได้มีผลการดำเนินงานที่เด่นชัด

ในฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า มีการช่วยเหลือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านการใช้ชีวิตที่ต้องอยู่อย่างลำบากซึ่งช่วยเหลือให้เขาได้สามารถสร้างโอกาสต่อตัวเองได้ กิจกรรมที่ฟาร์มขนาดใหญ่ได้มีโอกาสไปทำนั้นได้แก่ การสร้างบ้านให้คนชราที่ยากจน การช่วยเหลือคนที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาให้มีทุนเรียนจากการเป็นตัวแทนในการหาแหล่งทุนให้การให้ความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรกับนักศึกษาฝึกงาน ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ด้วยสเกลของฟาร์มที่มันใหญ่ เราจึงไม่อยากให้คนของเราออกไปทำกิจกรรมด้านนอกฟาร์มเพราะต้องป้องกันโรคระบาด จากการสัมผัสของคนด้วยกัน แต่ทางฟาร์มก็อาสาให้กับสถานศึกษาที่อยากจะส่งนักศึกษาฝึกงานเลี้ยงหมู ซึ่งเป็นโครงการที่ทำตลอดแต่ต้องขออนุญาตมา” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

“มีอาสาทำนะ แต่ไม่ได้ทำตลอดมันเสี่ยงเรื่องโรคระบาดช่วงนี้ ASF ยิ่งระบาดหนักแล้ว ส่วนที่เคยทำก็จะเป็นการสร้างบ้านหลังเล็ก ๆ ให้คนแก่ แต่ไม่แพวงมากนัก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มขนาดใหญ่มีศักยภาพในการช่วยเหลือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการศึกษา ด้านการใช้ชีวิตที่ต้องอยู่อย่างลำบากซึ่งช่วยเหลือให้เขาได้สามารถสร้างโอกาสต่อตัวเองได้ กิจกรรมที่ฟาร์มขนาดใหญ่ได้มีโอกาสไปทำนั้นได้แก่ การสร้างบ้านให้คนชราที่ยากจนและการให้ความรู้ด้านการเลี้ยงสุกรกับนักศึกษาฝึกงาน

4.2.3 กลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ในกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถแบ่งกิจกรรมหลักออกเป็น 3 กิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

4.2.3.1 การจัดการน้ำเสีย

การจัดการน้ำเสียคือ การกำจัดหรือทำลายสิ่งปนเปื้อนน้ำเสียในฟาร์มสุกรอันเกิดมาจากมูลสุกร น้ำเสียที่ใช้ในการเลี้ยงรวมไปไปถึงสิ่งปฏิกูลที่ไปรวมในน้ำแล้วทำให้เกิดเป็นน้ำเสียภายในฟาร์ม ต้องกำจัดให้หมดไปหรือเหลือน้อยที่สุดให้ได้มาตรฐานที่กำหนดและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม น้ำเสียจากฟาร์มสุกรแหล่งต่างกันจะมีวิธีการจัดการไม่เหมือนกัน ดังนั้นกระบวนการบำบัดน้ำจึงมีหลายวิธี จากผลการศึกษา การจัดการน้ำเสียของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีสามารถแบ่งเป็นหัวข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ได้ดังต่อไปนี้

1) การจัดการที่แหล่งกำเนิด

ในฟาร์มขนาดเล็ก พบว่า ความสกปรกของน้ำเสียขึ้นอยู่กับวิธีการทำความสะอาดโรงเรือนและชนิดของสุกรที่เลี้ยง โดยในการทำความสะอาดโรงเรือนจะเก็บกวาดมูลสุกรออกจากพื้นก่อนเพื่อลดความสกปรกที่จะเกิดภายในโรงเรือน การจัดการน้ำเสียอย่างง่ายควรมีหลักการ คือ ต้องแยกมูลสุกรออกจากน้ำเสีย เพื่อลดการติดเชื้อของบ่อพักน้ำเสียและลดความสกปรก

ของน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่บ่อพัก และฟาร์มขนาดเล็กเลือกวิธีการล้างคอกเลี้ยงด้วยสายยางที่มีหัวฉีดแรงดันสูงเพราะจะทำให้ประหยัดน้ำได้มากกว่าการล้างด้วยสายยางธรรมดา เพื่อเป็นการลดปริมาณน้ำเสียที่จะบำบัดและเพื่อป้องกันปัญหาน้ำล้นบ่อพัก ในขณะเดียวกันบ่อพักที่สร้างไว้ภายในฟาร์มนั้นต้องเพียงพอที่จะรองรับปริมาณน้ำเสียด้วยเพื่อไม่ให้ล้นไปสู่ ที่ของบุคคลอื่นหรือที่สาธารณะ เพราะในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีการทำระบบบำบัดน้ำเสียเนื่องจากมีต้นทุนในการดำเนินการที่สูง ดังนั้นน้ำเสียทั้งหมดจะอยู่ในเขตพื้นที่ฟาร์มของตนเอง และน้ำเสียบางส่วนก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ในน้ำเสียจะมีอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกเลยคือขี้หมู ส่วนที่สองคือน้ำที่ใช้ในฟาร์ม ดังนั้นที่ฟาร์มเราจะแยกขี้หมูโดยการตักใส่รถเข็น ออกมาตาก แล้วค่อยล้างน้ำ ไล่สิ่งสกปรกออกมา นำมันก็จะไปรวมที่บ่อพักน้ำ หลังจากนั้นก็รอให้มันตกตะกอน แล้วก็เอาน้ำเสียทำเป็นปุ๋ย ส่วนบ่อพักน้ำเราต้องสร้างให้พอ ไม่งั้นเดี๋ยวมันล้นไปที่คนอื่น จะเดือดร้อนเอา” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“น้ำเสียในฟาร์ม เราจะมีบ่อรองรับ หมูเรานั้นไม่เยอะ ชุดไว้ 3 บ่อ ก็ไม่เคยล้นออกเลย น้ำเสียในฟาร์มบางครั้งก็มีการเอาพวกแหนแดงมาใส่บ้างเพื่อลดกลิ่น แต่ส่วนใหญ่กลิ่นจะน้อยมาก เพราะเราแยกขี้หมูออกตั้งแต่ตอนก่อนล้างคอกแล้ว” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

“ก่อนอื่นต้องบอกก่อนว่าที่ฟาร์มเราไม่มีบ่อโอโอแก๊สนะ มันแพงเราไม่ได้ทำ แต่ฟาร์มก็ทำบ่อให้มันพอกับน้ำที่ใช้ไม่ให้ล้นไปที่คนอื่น ผมชุดไว้ 2 บ่อ ก็ไม่มีปัญหาน้ำเสียไปรบกวนชาวบ้านนะ แต่ก็เคยมีเหตุการณ์ตอนน้ำท่วมใหญ่ ที่มันล้นออก อันนี้ก็ไม่รู้จะทำยังไง เพราะมันเกินความรับมือเรา” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่แล้วมันเกิดจากน้ำล้างคอกในฟาร์ม วันหนึ่ง ๆ เราใช้น้ำเยอะมาก แต่ฟาร์มจะใช้เครื่องล้างแรงดันสูงในการล้าง มันประหยัดน้ำ ล้างก็ง่าย เมื่อล้างเสร็จ น้ำเสียก็จะไปที่บ่อพัก เราทำไว้ 2 บ่อ บ่อแรกเต็ม ก็ล้นไปบ่อที่ 2 น้ำเสียส่วนมากเวลามันโดนแดดมันก็แห้งไปเอง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

“เราไม่ได้ทำระบบอะไรนะ น้ำเสียที่ฟาร์มกลิ่นไม่แรง และก็ไม่เยอะหรอก เพราะเราเก็บขี้หมูแยกออกมา ทำให้พื้นมันสกปรกน้อย เลยใช้น้ำน้อย เราชุดบ่อน้ำไว้ 1 บ่อใหญ่ แต่ก็ไม่เคยล้นนะ มีแต่แห้งในช่วงหน้าแล้ง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่ได้มีการกล่าวถึงการจัดการที่แหล่งกำเนิด

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มขนาดเล็ก ใช้วิธีการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดคือแยกมูลสุกรออกจากน้ำเสีย เพื่อลดการตื่นเงินของบ่อพักน้ำเสียและลดความสกปรกของน้ำเสียที่ไหลเข้าสู่บ่อพัก และฟาร์มขนาดเล็กเลือกวิธีการล้างคอกเลี้ยงด้วยสายยางที่มีหัวฉีดแรงดันสูงเพราะจะทำให้ประหยัดน้ำได้มากกว่าการล้างด้วยสายยางธรรมดา เพื่อเป็นการลดปริมาณน้ำเสียที่จะบำบัดและเพื่อ

ป้องกันปัญหาน้ำล้นบ่อพัก ในขณะที่เดียวกันบ่อพักที่สร้างไว้ภายในฟาร์มนั้นต้องเพียงพอที่จะรองรับปริมาณน้ำเสียด้วยเพื่อไม่ให้ล้นไปสู่ ที่ของบุคคลอื่นหรือที่สาธารณะ ในขณะที่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่ได้มีวิธีการจัดการน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดแต่อย่างใด

2) การใช้ระบบผลิตก๊าซชีวภาพในการบำบัดน้ำเสีย

ในฟาร์มขนาดเล็กไม่ได้มีการกล่าวถึง

ในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดใหญ่ พบว่า ปัญหาน้ำเสียจากฟาร์มสุกร เกิดจากน้ำปัสสาวะของสุกร น้ำที่สุกรกินแล้วไหลลงสู่พื้นคอกไปรวมกับมูลสุกรและน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งของเสียเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น กลิ่นเหม็น เกิดก๊าซพิษที่เกิดจากการหมักของมูลสัตว์และยังเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดหนอง แผลลงวันและยุง ส่งผลต่อสุขภาพของคนที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียง สิ่งแวดล้อมในฟาร์มและบริเวณใกล้เคียง น้ำเสียจากฟาร์มสุกรเป็นน้ำเสียอินทรีย์ที่มีค่าความสกปรกสูง ดังนั้นจึงต้องหาวิธีในการกำจัดน้ำเสียไม่ให้กระทบกับชุมชนและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงทางฟาร์มเองก็ต้องได้ประโยชน์จากการกำจัดน้ำเสียด้วย จึงได้มีการนำระบบผลิตก๊าซชีวภาพเป็นระบบบำบัดที่น้ำเสียและมูลสุกรมาบำบัดร่วมกัน (Biogas) และมีผลพลอยได้เป็นการผลิตก๊าซชีวภาพซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของพลังงานทดแทน เช่น ผลิตเป็นไฟฟ้าใช้ทดแทนการใช้ไฟจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ระบบผลิตก๊าซชีวภาพ(Biogas) มีหลายระบบซึ่งมักจะแบ่งตามอัตราเร็วของการย่อยสลายได้แก่ ระบบบ่อหมักไร้ออกซิเจนแบบช้า (Low rate anaerobic reactor) เช่น ระบบบ่อคลุม (Covered lagoon) ระบบบ่อหมักแบบราง (Plug flow digester) ระบบบ่อหมักไร้ออกซิเจนแบบเร็ว (High rate anaerobic reactor) เช่น ระบบ UASB (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2554) โดยทั่วไปฟาร์มขนาดกลางนิยมใช้ระบบบ่อคลุม (Covered lagoon)

ระบบบ่อคลุม (Covered lagoon) เป็นระบบก๊าซชีวภาพที่อาศัยหลักการง่าย ๆ ในการหมักย่อยโดยจุลินทรีย์ที่ไม่ใช้อากาศ คือเป็นระบบปิดที่มีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กหรือใช้ดินถมผ้าคลุมบ่อให้ลึกเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำเสียสู่น้ำใต้ดิน และเพื่อความแข็งแรงด้านบนคลุมด้วยพลาสติก PVC เคลือบป้องกันแสง UV เพื่อเก็บก๊าซชีวภาพ กระบวนการทำงานเพื่อกำจัดน้ำเสียจะเริ่มจาก การที่เกษตรกรปล่อยน้ำเสียและมูลสุกรลงไปในบ่อคลุม เมื่อน้ำเสียและมูลสุกรอยู่ในบ่อคลุมนั้นก็จะเกิดการหมักของก๊าซโดยไม่ใช้อากาศทำให้ส่วนที่เป็นตะกอนมูลสุกรอยู่ชั้นล่างสุด น้ำเสียอยู่ชั้นกลาง ส่วนก๊าซจะลอยอยู่ด้านบนสุดชนกับผ้าคลุมบ่อ เมื่อเป็นแบบนี้แล้วถ้ามีน้ำเสียที่เข้ามาในบ่อมีปริมาณเยอะจนล้นบ่อ น้ำเสียก็จะล้นไปยังบ่อพักน้ำเสีย บ่อที่ 2 บ่อ 3 จนเป็นน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้ง ในขณะเดียวกันมูลสุกรที่ตกตะกอนลงด้านล่างของบ่อการสามารถสูบบอกมาจากบ่อแล้วตากที่ลานตากมูลสุกรสามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยใช้ภายในฟาร์ม หรือนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เพิ่มเติมได้ พร้อมทั้งก๊าซที่เกิดจากกระบวนการหมักของมูลสุกรในบ่อคลุมนั้นก็นำไปทำเป็นตัวกำเนิดไฟฟ้าใช้ภายในฟาร์มเพื่อลดค่าไฟฟ้าภายในฟาร์มได้ แต่ต้องมีการติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้เปลี่ยนก๊าซที่มีให้เปลี่ยนเป็นพลังงานไฟฟ้า

โดยที่ในการจัดการน้ำเสียที่กล่าวมานั้น ยังมีการสร้างบ่อกักเก็บน้ำเสียขณะที่ทำการบำบัดได้เพียงพอ ไม่ล้นไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ต้องบอกก่อนเลยว่าเมื่อก่อนน้ำเสียเป็นอุปสรรค ในการทำฟาร์มมาก เพราะน้ำเวลารวมกับขี้หมูแล้วกลิ่นมันแรง ระบายชาวบ้าน แต่ในทุกวันนี้ ที่ฟาร์มได้ทำระบบไบโอแก๊ส ซึ่งช่วยทั้งในการกำจัดและบำบัดน้ำเสียจนทำให้เป็นน้ำที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ ยังเป็นโอกาสในการลดต้นทุนค่าไฟฟ้าได้อย่างมหาศาล จริงอยู่ที่ในตอนแรกการลงทุนระบบไบโอแก๊สและเครื่องปั่นไฟ มันอาจใช้ทุนสูงหลักแสน แต่ผลตอบแทนแค่ 2-3 ปีก็คุ้มทุนจากการประหยัดค่าไฟแล้ว เราจึงบอกได้ว่าไบโอแก๊สมันช่วยกำจัดและบำบัดน้ำเสียในฟาร์ม แล้วมันยังเป็นแหล่งลดรายจ่ายค่าไฟในระยะยาวได้อย่างมหาศาลเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“ในส่วนของน้ำเสียเราต้องคำนวณก่อนว่าฟาร์มเราเลี้ยงหมูกี่ตัว เพื่อนำมาคำนวณหาปริมาณในการขุดบ่อกักเก็บน้ำให้เหมาะสมกับขนาดของหมูในฟาร์ม และก็สร้างบ่อไบโอแก๊สให้เหมาะสมกับขนาดของหมูด้วยเช่นกัน เมื่อได้ขนาดเราก็นำมาขุดบ่อไบโอแก๊สเพื่อบำบัดน้ำเสีย และขุดบ่อพัก ให้พอกับน้ำที่ใช้ในแต่ละปี ที่ฟาร์มจึงไม่มีปัญหาน้ำเสียส่งกลิ่นรบกวน หรือล้นไปข้างนอก เพราะเราใช้บ่อไบโอแก๊สทดกลิ่นและมีบ่อพักน้ำเสียที่เพียงพอ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่ฟาร์มผมทำไบโอแก๊สเพื่อบำบัดน้ำเสียและกลิ่นเหม็นที่เกิดจากน้ำเสีย และขี้หมู และก็ขุดบ่อพักน้ำเสียให้เพียงพอ แต่ตอนแรกก็ติดปัญหาที่คิดว่าบ่อพักจะพอแต่มันก็มีล้นออกไปช่วงหน้าฝน ก็คุยกับชาวบ้านขุดบ่อเพิ่ม หาทางป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก ตอนนั้นก็บ่อบำบัดน้ำเสียพอแล้ว น้ำเสียก็ให้ไบโอแก๊สมันบำบัดไป มีเติมสารพวกจุลินทรีย์ลงไปบ้างให้มันหมักดีขึ้น จะได้แก๊สเยอะ ๆ เอามาปั่นไฟ ลดค่าไฟได้เยอะมากเลย ผมทำมา 2-3 ปี ก็คิดว่าคุ้มทุนแล้วนะ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M3, 2563: สัมภาษณ์)

“สำคัญเลยน้ำเสีย ทำผมเกือบต้องโดนปิดฟาร์ม ในช่วงแรกฟาร์มผมยังไม่ทำไบโอแก๊ส มันก็เหม็นกลิ่นน้ำขี้หมู ชาวบ้านเขาก็แจ้ง อบต. ผมก็ต้องรีบแก้ปัญหาทั้งรับคลุมบ่อไบโอแก๊ส และขุดบ่อรองรับน้ำเสียเพิ่มเติม กลัวมันล้นออก พอทำเสร็จก็ไม่ติดปัญหา แต่กว่าจะแก้ได้ก็ใช้เวลาเหมือนกัน ต้องให้ความสำคัญบ่อบำบัดต้องพอ ไบโอแก๊สก็ต้องทำ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“พื้นที่ฟาร์มเพียงพอครับ ผมขุดบ่อไว้ 4 บ่อ และบ่อแก๊สอีก 1 บ่อ เพื่อบำบัดน้ำเสีย ก็มันมีไบโอแก๊ส เวลาจะทำให้ น้ำเสียกลับมาใช้ได้ก็ผ่านไบโอแก๊สนี้แหละ และก็มาพักที่บ่อบำบัด พอเริ่มกลับมาใช้ได้ ก็เอากลับมาใช้ในฟาร์ม แต่ก็จะมีบางครั้งที่น้ำล้นออกนอกเขตฟาร์มนะ ช่วงหน้าฝน บางปีฝนหนักจริงก็ห้ามไม่ได้ไม่รู้จะแก้อย่างไร ก็กำลังหาทางแก้ อยู่เหมือนกัน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ด้วยสเกลของฟาร์มที่ใหญ่มากนะ กลิ่นมันจะแรงมากถ้า น้ำเสียไม่ได้รับการบำบัดหรือลดกลิ่น ที่ฟาร์มใช้ไบโอแก๊สมาช่วยในเรื่องน้ำเสีย มันมีผลพลอยได้คือ ขี้หมูที่ไม่กลิ่น เพราะมันหมักมาเรียบร้อยแล้ว มันมีแก๊สด้วยจากแก๊สที่หมักเอาไปปั่นไฟ ลดค่าไฟได้เยอะเลย ทำแค่เรื่องจัดการน้ำเสีย ที่ฟาร์มได้ทั้งขี้หมูที่ไม่เหม็นและลดค่าไฟด้วย ถือว่าลงทุนทีเดียวแล้วคุ้ม ในส่วน

ของบ่อพักน้ำเสีย ที่ฟาร์มทำไว้พอนะ ไม่ล้นออกหอรก ส่วนใหญ่จะมีแต่แห้งก่อนเพราะชุดไว้เผื่อเยอะมาก” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

“บ่อพักน้ำเสียในฟาร์มพอนะ ก่อนสร้างฟาร์มเราคำนวณแล้ว ซื้อที่ดินเผื่อไว้ด้วยทำให้พื้นที่เก็บน้ำเราพอแน่นอน อีกอย่างเราปลูกมันสำปะหลังในฟาร์มเยอะมาก ถ้ามันจะล้นจริงก็เอามารดมันเราก่อน ในส่วนของการบำบัด ที่ฟาร์มใช้ไบโอแก๊สบำบัดน้ำ กลิ่นมันก็ต้องยอมรับว่าคงมี แต่คงไม่แรงละ ส่วนของน้ำที่บำบัดแล้วถ้าสักบ่อที่ 3 ก็นำกลับมาใช้ แต่บ่อ1-2 ยังไม่กล้ารอให้มันพักนาน ๆ ก่อน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ด้านแรกของการจัดน้ำเสียนะ ไบโอแก๊สเลย ได้กำจัดกลิ่นด้วยที่ฟาร์มทำมานานแล้วตั้งแต่ช่วงแรกที่ทำไบโอแก๊สแบบหลุม จนทุกวันนี้ทำแบบ covered lagoon แก่ปัญหาการบำบัดเสียน้ำได้เยอะเลย ในส่วนของบ่อพักน้ำตอนนี้ก็เพียงพอแล้ว ถ้าไม่พอก็ชุดเพิ่ม แต่ตอนนี้โอเคเลยไม่ต้องไปชุด” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“น้ำเสียนี้น้ำมันจะรวมกันมากับขี้หมูนะ ดังนั้นถ้าปล่อยมาเฉย ๆ ไม่ทำอะไร มันจะส่งกลิ่นแรงมาก ทางแก้คือคลุมบ่อ ได้ทั้งแก้น้ำเสีย ได้ขี้หมูไปขาย และได้ไฟไปใช้ด้วย ส่วนบ่อพักตอนนี้ที่ฟาร์มมีเหลือเฟือ ไม่ล้นแน่นอน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“ข้อเท็จจริงข้อแรกเลยคือ ที่ฟาร์มยังมีปัญหาน้ำล้นอยู่บ้าง แต่ตอนนี้กำลังขอซื้อที่ดินข้างฟาร์มเพิ่มเติมเพื่อชุดบ่อเพิ่ม น่าแก้ปัญหาได้เร็ว ๆ นี้ เพราะก็เป็นที่ดินของคนที่รู้จักกัน ส่วนการจัดการน้ำเสียผมใช้ระบบไบโอแก๊สมาบำบัด ก่อนที่น้ำเสียจะไหลไปบ่อพักต่อไป ลดกลิ่นได้เยอะมาก น้ำบ่อท้าย ๆ ก็นำกลับมาใช้ในฟาร์มบ้าง ในช่วงหน้าแล้ง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L2, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ ใช้วิธีกำจัดน้ำเสียโดยใช้ระบบผลิตก๊าซชีวภาพเป็นระบบบำบัด ที่นำน้ำเสียและมูลสุกรมาบำบัดร่วมกัน(Biogas) และมีผลพลอยได้เป็นการผลิตก๊าซชีวภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของพลังงานทดแทน เช่น ผลิตเป็นไฟฟ้าใช้ทดแทนการใช้ไฟฟ้าของรัฐ

ระบบผลิตก๊าซชีวภาพ(Biogas) ที่ฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่นิยมใช้คือระบบบ่อคลุม (Covered lagoon) เป็นระบบก๊าซชีวภาพที่อาศัยหลักการง่าย ๆ ในการหมักย่อยโดยจุลินทรีย์ที่ไม่ใช้อากาศ คือเป็นระบบปิดที่มีโครงสร้างเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กหรือใช้ดินถมผ้าคลุมบ่อให้ลึกเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของน้ำเสียสู่ น้ำใต้ดิน และเพื่อความแข็งแรง ด้านบนคลุมด้วยพลาสติก PVC เคลือบป้องกันแสง UV เพื่อเก็บก๊าซชีวภาพ กระบวนการทำงานเพื่อกำจัดน้ำเสียจะเริ่มจากการที่เกษตรกรปล่อยน้ำเสียและมูลสุกรลงไปในบ่อคลุม เมื่อน้ำเสียและมูลสุกรอยู่ในบ่อคลุมก็จะเกิดการหมักของก๊าซโดยไม่ใช้อากาศทำให้ส่วนที่เป็นตะกอนมูลสุกรอยู่ชั้นล่างสุด น้ำเสียอยู่ชั้นกลาง ส่วนก๊าซจะลอยอยู่ด้านบนสุดชนกับผ้าคลุมบ่อ เมื่อเป็นแบบนี้แล้วถ้ามีน้ำเสียที่เข้ามาในบ่อมีปริมาณเยอะจนล้นบ่อ น้ำเสียก็จะล้นไปยังบ่อพักน้ำเสีย บ่อที่ 2 บ่อ 3 จนเป็นน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก พร้อมทั้งก๊าซที่เกิดจากกระบวนการหมักของมูลสุกรในบ่อคลุมก็ยังสามารถนำไปทำเป็นตัวกำเนิดไฟฟ้าใช้ภายในฟาร์มเพื่อลดค่าไฟฟ้าภายในฟาร์มได้ แต่ต้องมีการติดตั้ง

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้เปลี่ยนก๊าซที่มีให้เปลี่ยนเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยที่ในการจัดการน้ำเสียที่กล่าวมานั้น ก็ยังมีการสร้างบ่อกักเก็บน้ำเสียขณะที่ทำการบำบัดได้เพียงพอ ไม่ล้นไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม

4.2.3.2 การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นการนำเอาของเสียที่ผ่านการใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ที่อาจเหมือนเดิม หรือไม่เหมือนเดิมก็ได้ของใช้แล้วจากขั้นตอนในการเลี้ยงสุกรแล้วหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ได้แก่ กระสอบอาหาร อาหารที่หกเลอะพื้น และน้ำเสียที่ผ่านการบำบัด เป็นหนึ่งในวิธีการลดขยะ ลดมลพิษให้กับสภาพแวดล้อม การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จึงเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มคุณภาพให้กับชีวิตและเพิ่มคุณค่าให้กับสิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาพบว่า การหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานีแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การใช้ซ้ำ

ในฟาร์มทุกขนาด พบว่า กระสอบอาหารและเศษอาหารที่ตกในพื้นคอกสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ กระสอบอาหารสามารถนำไปบรรจุมูลสุกรปุ๋ยหมัก หรือเอาไว้ใช้ใส่ของเวลาที่จะทิ้งภายในฟาร์มได้ ส่วนเศษอาหารที่ลงในพื้นคอกนั้นสามารถนำไปให้อาหารกบและปลาที่เลี้ยงภายในฟาร์มได้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ฟาร์มเลี้ยงกบกับปลาตุ๋กเวลาอาหารมันหก ก็เอาไปเลี้ยงกบกับปลา จะกวาดทิ้งก็เสียดาย มันแพง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S4, 2563: สัมภาษณ์)

“ก็มีเอากะสอบไปใส่ขี้หมูเอา ไว้ขายให้คนที่เขามาซื้อ เราไม่ต้องไปซื้อกระสอบมาใหม่ ก็เอาที่มีในฟาร์มนี้แหละมาใช้” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

“คงเป็นกระสอบอาหารที่เอาไว้ใส่ขี้หมู นอกนั้นก็ไม่ได้มีอะไรที่เอามาใช้ต่อเลย มีแต่ใช้แล้วก็ทิ้งหมด ยกเว้นกระสอบอาหารนี้แหละ” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“เอากะสอบอาหารไปใส่ปุ๋ยขี้มูลที่ตากไว้ครับ แล้วก็มีเอาน้ำดีที่บำบัดเสร็จแล้วไปล้างคอกหมูได้นะ ยิ่งช่วงหน้าแล้งนี้ได้น้ำพวกนี้ประจำเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M4, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่บ้านนอกจากทำฟาร์มหมู ก็มีปลูกมันสำปะหลังครับ ผมเอาน้ำขี้หมูนี้แหละไปใส่มันที่ไร่ผม ประหยัดค่าปุ๋ยด้วย มันก็โตสวยด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ผมใช้กระสอบไปใส่ขี้หมูเอาไว้ขาย แล้วที่เหลือก็คงเป็นเอาน้ำดีไปใช้ภายในฟาร์มตอนล้างคอกแล้ว และล้างหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M1, 2563: สัมภาษณ์)

“อาหารที่หกเลอะครับ วันหนึ่ง ๆ ก็ประมาณ 5 กิโลกรัมนะ เอาไปเลี้ยงปลาภายในบ่อที่เลี้ยงไว้ในฟาร์ม และก็มีกระสอบอาหารที่เอาไปใส่พวกขยะในฟาร์ม ไม่ต้องไปซื้อถุงดำ” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“ปกติก็ไม่ค่อยเอากลับมาใช้ใหม่ของในฟาร์มแต่ถ้าใช้ที่เห็นก็คงเป็น กระสอบอาหาร ที่ให้ลูกน้องเก็บไว้ใส่ปุ๋ยขี้หมูเอาไว้ขาย นอกนั้นก็ไม่มีอะไร” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“กระสอบอาหารครับ ที่เอากลับมาใช้ทุกครั้ง เป็นการเช็คสต็อกการใช้ อาหารลูกน้องไปในตัว และก็เอามาใส่ปุ๋ยขี้หมูเอาไว้ขาย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L22563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาดมีการใช้กระสอบอาหารในบรรจุมูลสุกร ปุ๋ย หมักและเอาไว้ใส่ของเวลาที่ทิ้งภายในฟาร์มได้ ส่วนเศษอาหารที่ลงในพื้นคอกนั้นนำไปให้อาหาร กบและปลาที่เลี้ยงภายในฟาร์มได้

2) การหมุนเวียนน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาใช้ในการฟาร์ม ในฟาร์มขนาดเล็ก ไม่ได้กล่าวถึง

ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า การหมุนเวียนน้ำเสียที่ผ่านการ บำบัดแล้วสามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ภายในฟาร์มได้อีกโดยนำไปเป็นน้ำล้างโรงเรือนสุกรได้ และน้ำ เสียที่ออกจากบ่อไบโogasบ่อแรก สามารถเอาน้ำเสียพวกนี้ไปรดเป็นปุ๋ยให้พืช เช่น อ้อย มัน สำปะหลัง ยางพาราได้ โดยน้ำส่วนนี้นอกจากจะใช้รดพืชภายในฟาร์มแล้วยังมีการอนุญาตให้ บุคคลภายนอกมาเอาไปใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอีกด้วย ดัง รายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ก็มีนะครับ ผมใช้น้ำเสียที่ฟุ้งออกจากบ่อไบโegasเรานี้แหละ สารอาหาร ยังอยู่ครบเลยไปใส่สวนยางและอ้อยของผม ประหยัดค่าปุ๋ยได้เยอะเลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M3, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่บ้านนอกจากทำฟาร์มหมู ก็มีปลูกมันสำปะหลังครับ ผมเอาน้ำขี้หมูนี้ แหละไปใส่มันที่ไร่ผม ประหยัดค่าปุ๋ยด้วย มันก็โตสวยด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“น้ำดีนี้ได้ใช้ประโยชน์เลย เอามาใช้ตลอด น้ำในฟาร์มนี้สำคัญมากนะ ประหยัดได้ต้องทำ เอากลับมาใช้ได้ต้องใช้ เพราะถ้าน้ำมันหมด ก็ต้องหาเจาะบ่อใหม่ ดังนั้นน้ำดีที่ บำบัดแล้วเราเอามาใช้ล้างคอกได้เลย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L3, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่ที่ฟาร์มจะเป็นการเอาน้ำเสียที่มีปุ๋ย มารดน้ำให้กับพืชในฟาร์ม ที่ปลูกไว้พวกมันสำปะหลัง ยางพารา ก็พอได้ประโยชน์จากน้ำพวกนี้อยู่ อีกอย่างก็ให้ชาวบ้านมาเอาน้ำ ได้นะ แต่ต้องเอางัดและเอาเครื่องมาสูบเอาเอง เราไม่หวง” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L42563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ในฟาร์มขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการหมุนเวียนน้ำเสียที่ ผ่านการบำบัดแล้ว กลับมาใช้ภายในฟาร์ม โดยนำไปเป็นน้ำล้างโรงเรือนสุกรและน้ำเสียที่ออกจาก บ่อไบโegasบ่อแรกเอาไปรดเป็นปุ๋ยให้พืช เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยางพาราได้ นอกจากจะใช้รดพืช ภายในฟาร์มแล้วยังมีการอนุญาตให้บุคคลภายนอกมาเอาไปใช้ประโยชน์ได้เช่นกัน เพื่อเป็นการสร้าง สัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนอีกด้วย

4.2.3.3 การจัดการสุขาภิบาล

การจัดการสุขาภิบาลคือ การจัดการเพื่อให้สุกรอยู่อย่างสบาย ปลอดภัยจากเชื้อโรคต่าง ๆ การทำโรงเรือนสุกรให้สะอาด การให้อาหารที่ดี การจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสุกร การจัดการขยะภายในฟาร์มและโรงเรือนสุกรที่เกิดจากการเลี้ยงเช่น กระสอบอาหาร ขวดยาและเข็มฉีดยา เพื่อป้องกันกลิ่นของเสียภายในฟาร์มและของเสียที่เกิดจากมูลสุกรไปรบกวนชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า การจัดการสุขาภิบาลของฟาร์มสุกรในเขตจังหวัดอุบลราชธานี แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ ซึ่งในแต่ละหัวข้อผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การทำความสะอาดภายในโรงเรือน

ในฟาร์มทุกขนาด พบว่า สามารถทำความสะอาดได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสมของความสกปรกมากหรือน้อยในแต่ละวัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) การทำความสะอาดคอกเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากการหมักหมมของมูลสัตว์ ปัสสาวะและเศษอาหารมีผลต่อการเกิดกลิ่นเป็นอย่างมาก โดยเก็บกวาด ขูด และรวบรวมมูลสุกรและเศษอาหารที่หกหล่นในคอกโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นที่นอนของสุกรและบริเวณที่สุกรขึ้นจากส้วมน้ำอย่างน้อยวันละ 1-2 ครั้งเพื่อป้องกันการเหยียบย่ำหรือนอนทับจนยากต่อการทำความสะอาด

1.2) การล้างคอกสุกรอย่างน้อยทุก 2-3 วัน โดยการเก็บกวาดมูลสุกรก่อนการฉีดล้าง

1.3) การทำความสะอาดโครงสร้างภายในอาคารอย่างสม่ำเสมอ การเลี้ยงสุกรในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นระบบการนำสุกรเข้าและออกจากฟาร์มพร้อมกัน (all-in all-out) กล่าวคือ สุกรที่ช่วงอายุหนึ่งหรือสุกรในระยะผสมพันธุ์จะถูกเลี้ยงในที่เดียวกันและถูกย้ายไปสถานที่ใหม่หรือนำไปจำหน่ายในระยะเวลาเดียวกัน โดยในช่วงเวลาที่เตรียมคอกสำหรับสุกรชุดใหม่ ต้องทำความสะอาดโครงสร้างและพัสดุ ล้างทำความสะอาดพื้นผิวภายในและทำการฉีดฆ่าเชื้อก่อนนำสุกรชุดใหม่เข้ามา

1.4) การดูแลรางระบายน้ำ (ส้วมน้ำ) จะมีการปล่อยน้ำเสียที่อยู่ในรางระบายและทำความสะอาดเอามูลสุกรออกทุกวัน พร้อมกับเปลี่ยนน้ำในรางระบายน้ำใหม่ทุกวันเพื่อป้องกันการหมักหมมอันอาจจะก่อให้เกิดกลิ่นรบกวนและกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวันและยุงได้ ดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เราจะทำความสะอาดคอกหมู โดยการกวาดขี้หมูวันละครั้งในช่วงเช้าถ้าหมูมันยังอายุน้อย แต่ถ้าหมูอายุมันเยอะขึ้นเราก็จะทำความสะอาดโดยการกวาดขี้หมู 2 ครั้งต่อวัน เช้า-เย็น” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“ก็จะเก็บขี้หมูวันละ 1-2 ครั้ง และล้างคอกทุก ๆ 2-3 วัน โดยจะมีการดูแลพิเศษในส่วนที่มีเศษอาหารหกเลอะด้วย เพราะถ้าไม่ทำความสะอาดออก มันจะทับกันส่งกลิ่นเหม็นมาก แล้วยิ่งทับนานก็จะยิ่งทำความสะอาดได้ยาก” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนใหญ่ก็ใช้ไม้กวาดทางมะพร้าวกวาดเอา ก็จะมีล้างหมูบ้าง แต่ก็ไม่น่าบ่อย หมูมันไม่เยอะซีเลี่ยนน้อย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S5, 2563: สัมภาษณ์)

“ที่ฟาร์มจะกวาดขี้หมูทุกเช้า-เย็น เลย และจะล้างคอกก็ต่อเมื่อมันเลอะมาก เราเน้นเลี้ยงแบบแห้ง เลยไม่ค่อยชอบใช้น้ำเท่าไร แต่ถ้าสกปรกมากก็ค่อยว่ากัน ของเสียอื่น ๆ ก็จะมีพวกฝุ่นอาหาร ฝุ่นที่เกิดจากละอองขี้หมู เราจะล้าง 2-3 เดือนต่อครั้ง แต่ถ้าไม่สกปรกมากก็จะล้างตอนพักเล้าหมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M2, 2563: สัมภาษณ์)

“จะเคลียร์ขี้หมูออกทุกวัน เช้า-เย็น โดยจะขูดขี้ไปลงที่ส้วมน้ำ และปล่อยส้วมน้ำออกในเช้าของทุกวัน พร้อมกับเปลี่ยนน้ำส้วมน้ำใหม่” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

“ก็จะกวาดทุกวัน เช้า-เย็นแล้วแต่อายุหมู แต่ถ้าหมูน้อยขึ้นน้อยบางวันก็กวาดครั้งเดียว โดยจะกวาดทั้งขี้และเศษอาหารรวมกัน และก็ให้ไปรวมกันที่ส้วมน้ำและปล่อยลงบ่อไบโอแก๊ส ส่วนถ้ามันสกปรกมาก ก็จะใช้เครื่องฉีดน้ำแรงดันสูงล้าง ประมาณ 2 วันต่อครั้ง แต่ถ้าหมูขี้เยอะก็จะล้างทุกวัน และก็จะมีการล้างทำความสะอาดเล้า ในตอนขายหมูหมด เพื่อให้เล้าสะอาดพร้อมลงหมูชุดใหม่ พร้อมพ่นยาฆ่าเชื้อด้วย” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L4, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ในฟาร์มทุกขนาด ใช้วิธีการทำความสะอาดภายในโรงเรือนโดยการทำความสะอาดคอกเลี้ยงสัตว์ โดยเก็บกวาด ขูด รวบรวมมูลสุกรและเศษอาหารที่หกหล่นในคอกบริเวณที่เป็นพื้นดินของสุกร และบริเวณที่สุกรขึ้นจากส้วมน้ำ อย่างน้อยวันละ 1-2 ครั้ง มีการล้างคอกสุกรอย่างน้อยทุก 2-3 วัน ครั้ง หมั่นทำความสะอาดโครงสร้างภายในอาคารอย่างสม่ำเสมอ มีการปล่อยน้ำเสียที่อยู่ในรางระบายและทำความสะอาดเอามูลสุกรออกทุกวัน พร้อมกับเปลี่ยนน้ำในรางระบายน้ำใหม่ทุกวันเพื่อป้องกันการก่อให้เกิดกลิ่นรบกวนและกลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงวันและยุงได้

2) การจัดเก็บขี้หมู ขวดยา และถูงอาหาร

ในฟาร์มทุกขนาด พบว่า มีการจัดเก็บขี้หมู ขวดยา และกระสอบอาหาร ซึ่งในส่วนของการเก็บขี้หมูจะทำการฝังกลบดินในพื้นที่ท้ายฟาร์ม หรือนำไปทิ้งที่จุดทิ้งขี้หมูที่โรงพยาบาลแต่ต้องมีการชำระค่าบริการรายเดือน ขวดยาจะแยกเป็นขยะรวมกันเพื่อนำไปกำจัดทิ้งภายนอกฟาร์มหรือเผาภายในพื้นที่ฟาร์ม และกระสอบอาหารจะนำกลับมาใช้ใหม่ในการใส่ปุ๋ยมูลสุกรดังรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ขยะที่เกิดในฟาร์มส่วนใหญ่จะไม่มีนะ เพราะยาเราก็ไม่ค่อยได้ใช้ ก็จะมีแค่กระสอบอาหารที่เราเอากลับมาใช้ใหม่ไว้ใส่ขี้หมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S1, 2563: สัมภาษณ์)

“พวกขี้หมู ขวดยา กระสอบ ก็เก็บไปทิ้งทำลายข้างนอกให้รถขยะมาเอา ยกเว้นกระสอบก็จะเอาไว้ใส่ขี้หมู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ S2, 2563: สัมภาษณ์)

“ส่วนพวกขยะส่วนใหญ่จะเผาที่ฟาร์ม ยกเว้นขี้หมูจะฝังทำลาย” (สัมภาษณ์คนที่ S3, 2563: สัมภาษณ์)

“ขยะขวดยา จะเอาไปทิ้งรวมกันกับขยะที่ใช้ทั่วไปให้รถขยะมาเก็บ เข็มก็จะฝัง ส่วนกระสอบเอามาใส่ชี้หนู” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ M5, 2563: สัมภาษณ์)

“ขยะพวกกระสอบก็เอามาใส่ปุ๋ย ขวดยาเก็บรวมขายของเก่า ส่วนเข็มเอาไปทิ้งที่จุดทิ้งเข็มที่โรงพยาบาลแต่ต้องจ่ายค่าจัดเก็บรายเดือน” (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ L1, 2563: สัมภาษณ์)

จึงสรุปได้ว่า ฟาร์มทุกขนาด จัดการเข็มฉีดยาโดยทำการฝังกลบดินในพื้นที่ท้ายฟาร์ม หรือนำไปทิ้งที่จุดทิ้งเข็มที่โรงพยาบาลแต่ต้องมีการชำระค่าบริการรายเดือน ขวดยาจะแยกเป็นขยะรวมกันเพื่อนำไปกำจัดทั้งภายนอกฟาร์มหรือเผาภายในพื้นที่ฟาร์ม และกระสอบอาหารจะนำกลับมาใช้ใหม่ในการใส่ปุ๋ยมูลสุกร